

Interdepartementale Commissie
voor Duurzame Ontwikkeling

ACTIVITEITEN- VERSLAG 2022

www.duurzameontwikkeling.be

1

VOORWOORD /3

2

OPVALLENDE FEITEN IN 2022 /4

- 2.1. België heeft talrijke toezeggingen gedaan om Oekraïne te steunen /4
- 2.2. De energiebevoorrading en de energieprijzen waren een centraal aandachtspunt /4
- 2.3. De werking van justitie is gewaarborgd tijdens een uitzonderlijk proces /5
- 2.4. Klimaat en biodiversiteit stonden hoog op de agenda/5
- 2.5. Het initiatief is genomen voor belangrijke federale of nationale plannen/6
- 2.6. België toonde zich een pionier in de strijd tegen gendergerelateerd geweld/6

3

ACTIVITEITEN VAN DE ICDO /7

- 3.1. Opdrachten van de ICDO /7
- 3.2. De leden van de ICDO /8
- 3.3. Activiteiten van de ICDO /10

4

HET BELEID VAN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN DAT BIJDRAAGT TOT DUURZAME ONTWIKKELING /17

- 4.1. Het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) /17
- 4.2. Strategische benadering van de federale overheidsdiensten inzake integratie van duurzame ontwikkeling /21
- 4.3. SDGs as compass /25

5

DUURZAAM BEHEER IN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN/27

- 5.1. Keuze van een duurzaam beheersysteem /27
- 5.2. Dialoog met de belanghebbenden /29
- 5.3. Duurzame overheidsaankopen /31
- 5.4. Toestand van het federale wagenpark/32
- 5.5. Duurzame mobiliteit/33
- 5.6. Duurzame voeding /35
- 5.7. Duurzame evenementen /36
- 5.8. Duurzame human resource /37

6

LIJST MET AFKORTINGEN /40

1

VOORWOORD

We zijn halverwege het parcours van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling van de Verenigde Naties. De VN roept op om het tempo op te drijven en echte veranderingen tot stand te brengen in de wijze waarop we ons ontwikkelen.

Volgens het **OESO-rapport van 2022** over de vooruitgang van België op weg naar de SDG-subdoelstellingen heeft België momenteel iets minder dan 20% van de 130 subdoelstellingen waarvoor vergelijkbare gegevens beschikbaar zijn, bereikt. Tegen 2030, bij ongewijzigd beleid, zou ons land 26% kunnen halen.

Het materiële welzijn in België wordt als relatief goed beschouwd. Maar is dat een reden tot optimisme, als we weten dat er nauwelijks vooruitgang is geboekt bij het terugdringen van de armoede?

De dekking van de gezondheidszorg is bijna universeel. Toch hebben kwetsbare groepen nog altijd moeilijker toegang tot gezondheidsvoorzieningen. De uitgaven voor gezondheidszorg bedragen meer dan 10% van het totale huishoudbudget bij ongeveer 10% van de bevolking, de ondervoeding neemt toe en één op de vijf mensen lijdt aan obesitas.

Wat de instandhouding van belangrijke soorten betreft, doen we het over het algemeen beter dan andere OESO-landen. Toch zijn we nog ver verwijderd van de doelstellingen voor het behoud van lokale soorten en de verontreiniging van de zee.

Het Federaal Planbureau doet soortgelijke vaststellingen in zijn laatste **duurzaamheidsrapport**. Van de 23 indicatoren van de sociale component evolueren er 6 gunstig, zoals het aantal jongeren dat niet naar school gaat en geen werk of opleiding heeft, het aantal dodelijke arbeidsongevallen en de inkomensongelijkheid. Tegelijkertijd ontwikkelen 9 indicatoren zich ongunstig, zoals het risico van armoede of sociale uitsluiting, vroegtijdige sterfgevallen als gevolg van chronische ziekten en schooluitval.

De Belgische economische groei lijkt beter stand te houden dan verwacht, hoewel bepaalde kloven in onze samenleving groter worden en er nieuwe ontstaan. Op koers blijven, de SDG's centraal stellen in de federale overheidsdiensten en onze inspanningen opdrijven om over 7 jaar te kunnen zeggen: «missie volbracht», lijkt me een urgentie, een vitale noodzaak, een essentiële plicht.

Dit activiteitenverslag van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling geeft een overzicht van de initiatieven die de federale overheidsdiensten hebben genomen om deze uitdagingen aan te gaan. Voor het eerst sinds de regering het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling heeft goedgekeurd, bevat het ook een opvolging van de uitvoering ervan. Het zijn slechts enkele stappen in de goede richting, maar ze tonen het belang aan van samenwerking tussen de federale overheidsdiensten om de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling te bereiken.

Dieter Vander Beke,
Voorzitter van de ICDO

2

OPVALLENDE FEITEN IN 2022

In dit hoofdstuk stellen we de belangrijkste acties voor van de federale overheidsdiensten die bijgedragen hebben tot duurzame ontwikkeling en die het jaar 2022 hebben gekenmerkt.

2.1. België heeft talrijke toezeggingen gedaan om Oekraïne te steunen

Het uitbreken van de oorlog in Oekraïne door de inval van Rusland op 24 februari 2022 betekende na lange tijd opnieuw een groot gewapend conflict op Europees grondgebied. De lidstaten van de NAVO, de Europese Unie (EU) en andere staten hebben besloten maatregelen te nemen om Oekraïne bij te staan door militaire, elektrische en computerapparatuur te leveren, brandstof te leveren, vluchtelingen op te vangen, medisch en farmaceutisch materiaal te sturen, steunfondsen te financieren, zieken op te vangen, slachtoffers van seksueel geweld te ondersteunen, bewijzen van oorlogsmisdaden te verzamelen, enz.. Zij hebben ook besloten diverse sancties tegen Rusland toe te passen.

België heeft zijn steentje bijgedragen tot deze talrijke verbintenissen.

De regering heeft zich bovendien laten bijstaan door een groep van deskundigen op het gebied van koopkracht en concurrentievermogen om aanbevelingen te doen en maatregelen te nemen teneinde de inflatie en de economische problemen als gevolg van de oorlog in Oekraïne aan te pakken.

Alle federale overheidsdiensten die inspanningen hebben geleverd om deze maatregelen concreet vorm te geven, in de eerste plaats uiteraard Defensie, hebben op die manier bijgedragen tot verschillende doelstellingen van SDG 16.

2.2. De energiebevoorrading en de energieprijzen waren een centraal aandachtspunt

In de woelige geopolitieke context van begin 2022 besloot de federale regering de levensduur van de kernreactoren van Tihange 3 en Doel 4 met tien jaar te verlengen. Zij kondigde ook aan de overgang naar hernieuwbare energiebronnen te willen versnellen door extra investeringen in offshore windenergie, waterstof, zonne-energie en duurzame mobiliteit. Deze beslissingen moeten het mogelijk maken ons land minder afhankelijk te maken van fossiele brandstoffen.

In de zomer presenteerde de regering het federale crisisplan, dat ontwikkeld werd om de stijgende energieprijzen aan te pakken en gebaseerd is op 6 krachtlijnen:

- het verbruik verlagen;
- de factuur van de gezinnen verlichten;
- de banken aanmoedigen om de zwaarst getroffen gezinnen te steunen;
- de ondernemingen steunen;
- investeringen in duurzame oplossingen en isolatie bevorderen;
- overwinsten bestrijden.

De FOD Economie en de FOD Financiën, die verantwoordelijk zijn voor de operationalisering van deze beslissingen, hebben aldus hun expertise ten dienste gesteld van SDG 7.

2.3.

De werking van justitie is gewaarborgd tijdens een uitzonderlijk proces

Voor de organisatie van een uitzonderlijk proces zoals dat van de aanslagen in Brussel moesten middelen en kredieten worden vrijgemaakt in verhouding tot de inzet. De FOD Justitie heeft dus al zijn middelen gemobiliseerd om een tijdelijke locatie, «Justitia» genaamd, in te richten en het goede verloop van dit proces te garanderen. Daarnaast werd een webradio opgezet zodat de vele betrokken (burgerlijke) partijen, die vaak niet in België wonen, het hele proces via een beveiligd digitaal kanaal kunnen volgen. Na de beslissing van het Hof van Assisen van 16 september 2022 om de configuratie van de boxen van de beklaagden te wijzigen teneinde de rechten van de verdediging te vrijwaren, heeft de FOD Justitie deze werkzaamheden met de grootste spoed laten uitvoeren. Zijn rol is dus essentieel geweest voor de handhaving van de SDG's 16.3 en 16.6.

2.4.

Klimaat en biodiversiteit stonden hoog op de agenda

Op klimaatgebied heeft de federale werkgroep «Aanpassing», gecoördineerd door de dienst Klimaatverandering van de FOD Volksgezondheid, aan de regering **29 maatregelen voorgesteld die zijn voorgesteld door deskundigen van de federale departementen voor de periode 2023-2026**. De regering heeft ze in juni 2022 gevalideerd. Deze maatregelen zijn erop gericht onze samenleving aan te passen aan de huidige of verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Zij beogen een veerkrachtige samenleving te creëren door de kwetsbaarheid van menselijke en natuurlijke systemen te verminderen. Zij zijn gegroepeerd in acht actiedomeinen: onderzoek, biodiversiteit, infrastructuur, natuurlijke hulpbronnen, gezondheid, risico- en crisisbeheer, internationale samenwerking en bewustmaking.

De federale bijdrage aan het **Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP) 2021-2030** was het onderwerp van rondetafelgesprekken die in het najaar van 2022 werden gecoördineerd door de dienst Klimaatverandering van de FOD Volksgezondheid. De bijdragen en aanbevelingen van stakeholders, deskundigen en academici, vastgesteld in de federale kernbevoegdheden fiscaliteit en duur-

zame financiën, energie, vervoer en mobiliteit, circulaire economie en federale gebouwen, zullen worden geïntegreerd in een verslag dat begin 2023 aan de regering en het parlement zal worden voorgelegd.

In december 2021 besliste de federale regering om een Belgisch Kenniscentrum voor het klimaat op te richten. Het werd in november 2022 ingehuldigd op de site van de Pool Ruimte van het Belgisch Federaal Wetenschapsbeleid (BELSPO) in Ukkel. Zijn opdracht bestaat erin het klimaatonderzoek van de federale wetenschappelijke instellingen (Koninklijk Meteorologisch Instituut, Koninklijk Belgisch Instituut voor Ruimte-Aeronomie, Koninklijke Sterrenwacht van België, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Koninklijk Museum voor Midden-Afrika en Sciensano) samen te brengen en te coördineren om de strategische impact en de coherentie van de onderzoeksprogramma's te vergroten.

In november nam België ook deel aan de COP 27 over het klimaat in Sharm-El-Sheikh en aan de COP 15 over biodiversiteit in Montreal in december. Terwijl het eerste evenement niet voldeed aan de ambities van ons land, zorgde het tweede voor de toezegging van 196 landen om tegen 2030 gezamenlijk 30% van het land en 30% van de oceanen te beschermen en de vervuiling, onder meer door pesticiden, te bestrijden. Net als de andere deelnemers moet België deze afspraken nu omzetten in een nationaal biodiversiteitsplan.

Ook heeft de regering in november de hervorming van boek 2 van het Strafwetboek goedgekeurd, waarin nieuwe vormen van criminaliteit zijn opgenomen, waaronder ecocide. Het misdrijf ecocide wordt nu gedefinieerd als het opzettelijk begaan van een onwettige handeling die ernstige, wijdverspreide en langdurige schade aan het milieu toebrengt, in het besef dat die handeling dergelijke schade veroorzaakt. Op dit misdrijf staat een gevangenisstraf van 10 tot 20 jaar.

De federale instellingen die bij deze verschillende acties betrokken zijn, hebben onmiskenbaar bijgedragen aan de SDG's 3, 13, 14 en 15.

2.5.

Het initiatief is genomen voor belangrijke federale of nationale plannen

Het jaar 2022 wordt gekenmerkt door de goedkeuring van diverse plannen en maatregelen die deel uitmaken van een aanpak gericht op duurzame ontwikkeling. We overlopen enkele van die plannen:

- Op 28 januari 2022 heeft de regering het **Federaal actieplan voor administratieve vereenvoudiging 2022-2024** goedgekeurd. Dat plan bevat 38 projecten om de werkprocessen te optimaliseren en de administratieve rompslomp voor alle betrokken actoren te vermindern. Het draagt bij tot SDG 16.
- Op 4 februari 2022 heeft de federale overheid ingestemd met het **Strategisch plan voor de strijd tegen sociale fraude en sociale dumping 2022-2025**. De prioritaire doelstellingen van dit plan zijn: strijd tegen sociale dumping, strijd tegen niet-aangegeven arbeid, strijd tegen bijdragefraude, strijd tegen uitkeringsfraude, strijd tegen mensenhandel en economische uitbuiting van die personen, een inclusieve arbeidsmarkt die de veiligheid en de gezondheid op het werk voor alle werknemers garandeert. Ze spelen in op SDG 8.
- Op 25 februari 2022 heeft de regering het **vierde nationale actieplan «Vrouwen, vrede en veiligheid» (2022-2026)** bekrachtigd. Het beoogt de implementatie van het internationale normatieve kader te bevorderen; de genderdimensie te integreren in de Belgische acties rond conflict, vrede en veiligheid; alle vormen van geweld ten aanzien van vrouwen en meisjes, in het bijzonder seksueel geweld, te bestrijden; de deelname van vrouwen aan de besluitvorming inzake vrede, veiligheid en de preventie, beheer en oplossing van conflicten te bevorderen; de Agenda voor Vrouwen, Vrede en Veiligheid te ondersteunen; de uitvoering van de Agenda voor Vrouwen, Vrede en Veiligheid en het NAP op te volgen en te monitoren. Het zijn uiteraard de SDG's 4, 5, 10 en 16 die baat hebben bij deze initiatieven.
- Op 7 maart 2022 is de **Nationale strategie inzake bestuivers (2021-2030)** aan de beurt om te worden goedgekeurd. Ze omvat een reeks maatregelen voor het behoud van bestuivende insecten (zowel wilde als gedomesticeerde) en bestuiving in heel België. Tegen 2030 wil zij het aantal wegwijnende soorten halveren en het aantal soorten met een positieve trend doen toenemen met 50% ten opzichte van 2019. Dit plan beantwoordt aan de doelstellingen van SDG 15.
- In mei 2022 keurde de regering het **Federaal Actieplan voor een LGBTQI+ friendly België** goed. Het bevat 133 maatregelen van 10 ministers ter ondersteuning, bescherming en opwaardering van de LGBTQI+-doel-

groepen. De actieterreinen van dit plan zijn: gezondheid, arbeid, justitie, binnenlandse zaken, buitenlandse zaken, ontwikkelingssamenwerking, openbaar ambt, asiel en migratie, gelijke kansen, mobiliteit. Alle ambities van SDG 10 zijn erin verwerkt.

- Op 1 juli heeft de regering de federale maatregelen van het **Nationaal Actieplan tegen racisme** bekrachtigd. Deze federale bijdrage bevat meer dan 70 maatregelen op het gebied van gelijke kansen, werkgelegenheid, economie, asiel en migratie, gezondheid, justitie, politie, openbaar ambt, buitenlandse zaken, de digitale wereld en mobiliteit. Het geheel draagt bij tot SDG's 11 en 16.
- Diezelfde dag heeft de regering ook het vierde **Federaal plan ter bestrijding van armoede en ongelijkheid** goedgekeurd. Het bevat meer dan 140 maatregelen op basis van vier belangrijke krachtlijnen: armoede voorkomen en vroegtijdig opsporen; inzetten op duurzame werkgelegenheid als essentiële hefboom in de strijd tegen armoede en een waardig leven garanderen door toegang tot sociale bescherming; de emancipatie en inclusie in een veranderende samenleving waarborgen in overeenstemming met onze Grondwet, die een reeks basisrechten voorschrijft, zoals recht op huisvesting, juridische bijstand, gezondheid enz.; een aanpak die het nationale niveau overstijgt – de Europese sociale agenda beïnvloeden en bouwen aan een solidaire wereld, omdat armoede een gezamenlijke aanpak op Europees en internationaal niveau vereist. De SDG's 1, 3, 5, 8, 10, 11 en 16 houden verband met deze meervoudige doelstellingen.

2.6.

België toonde zich een pionier in de strijd tegen gendergerelateerd geweld

EIn oktober heeft de federale regering de kaderwet inzake de preventie en bestrijding van vrouwenmoorden, gendergerelateerde moord en het daaraan voorafgaande geweld goedgekeurd. Zodra die wet is gepubliceerd, zal ze België uitrusten met een reeks instrumenten om vrouwenmoord te meten en de slachtoffers te beschermen: zij definieert officieel het begrip vrouwenmoord (femi(ni)cide), maakt de verzameling van statistische gegevens mogelijk, verbetert de rechten en de bescherming van de slachtoffers en voorziet in de opleiding van politie en magistraten.

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) vierde in december 2022 zijn twintigste verjaardag. Bij deze gelegenheid lanceerde het een filmpje om de lange weg naar gendergelijkheid te belichten. «Te snel denken we dat de strijd gestreden is», waarschuwt directeur Michel Pasteel. SDG 5 staat centraal in alle acties van het instituut.

3

ACTIVITEITEN VAN DE ICDO

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de opdrachten, de leden en de activiteiten van de ICDO van 2022.

3.1. Opdrachten van de ICDO

De ICDO is belast met de voorbereiding en de coördinatie van de opvolging van de acties van de federale overheidsdiensten op het gebied van duurzame ontwikkeling.

De commissie heeft conform de wet eveneens de opdracht:

- Om sporen en mogelijkheden aan het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en thema's aan het Federaal Planbureau voor te stellen in het kader van hun takenpakket, vastgelegd in de **wet duurzame ontwikkeling (05/05/1997)** en toe te zien op hun goede afwikkeling;
- Om het verslag van de leden te coördineren, dat ze moeten opstellen 18 maanden voor het einde van het lopende Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO);
- Om het voorontwerp van FPDO en het ontwerp van FPDO voor te bereiden;
- Om een voorstel te formuleren aangaande de modaliteiten van de volksraadpleging over het voorontwerp van FPDO.

3.2. De leden van de ICDO

De ICDO is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle federale overheidsdiensten en van het ministerie van Defensie. De Gewesten en Gemeenschappen worden eveneens uitgenodigd om een lid aan te duiden. Het Federaal Planbureau, het Insti-

tuut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, en de openbare instellingen voor Sociale Zekerheid (OISZ) worden vertegenwoordigd in de ICDO. Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) neemt het secretariaat en het voorzitterschap waar.

De vernieuwing van het mandaat van de leden van de ICDO die de federale overheidsdiensten vertegenwoordigen, voor een periode van 5 jaar, is gebeurd met de publicatie van **het koninklijk besluit van 17 maart 2021**

betreffende het ontslag en de benoeming van bepaalde leden. Het mandaat van de vertegenwoordigers van de Gewesten en Gemeenschappen dateert van juli 2017. Het had in 2022 moeten worden verlengd. Een gefedereerde entiteit heeft geen vertegenwoordiger aangewezen, het KB van aanwijzing is hangende.

De onderstaande samenstelling is de officiële samenstelling op 31 december 2022. De vervangers beëindigen de mandaten van hun voorgangers.

Voorzitter

- Dieter VANDER BEKE

Secretarissen

- Marie-Line GABRIEL;
- Cédric VAN DE WALLE.

Leden vertegenwoordigers van de FOD's, POD's en het ministerie van Defensie:

- Aude VAN GROOTENBRUEL, vertegenwoordigster van Kanselarij van de Eerste Minister; plaatsvervangster: Anja MICHALSKI;
- > Eind 2022 hebben beiden hun mandaat neergelegd en hun vervangers zijn nog niet aangesteld.
- Myriam BOUVEROUX, vertegenwoordigster van de FOD Beleid en Ondersteuning; plaatsvervangster: Bernard WILLOQC;
- > Op het einde van het jaar werd Denil Nedev aangesteld om het mandaat van de heer Willocq te vervullen.
- Moïra DE GROOTE, vertegenwoordigster van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking; plaatsvervangster: Filip ZIVKOVIC;
- > In de loop van het jaar werd Katrijn Coppens aangesteld om het mandaat van de heer Zivkovic te vervullen.
- Sandrine HONNAY, vertegenwoordigster van de FOD Binnenlandse Zaken; plaatsvervangster: Sophie DELVAUX ;
- Lode BRUNEEL, vertegenwoordiger van de FOD Financiën; plaatsvervangster: Bregje VAN NIMWEGEN ;

> In de loop van het jaar werd Viviane De Cocq aangesteld om het mandaat van mevrouw Van Nimwegen te voleindigen.

- Anne-Sophie VERHAEGEN, vertegenwoordigster van de FOD Mobiliteit en Vervoer; plaatsvervangster: Anne BERGHMANS ;
- Haoua IBRA KAKA, vertegenwoordigster van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg; plaatsvervangster: Esther MULKERS ;

> In de loop van het jaar werd Amaury Vanden Houwe aangesteld om het mandaat van mevrouw Esther Mulkers te voleindigen;

- Géraldine ELFATHI , vertegenwoordigster van de FOD Sociale Zekerheid; plaatsvervangster: Julie DELFORGE ;
- Marielle SMEETS, vertegenwoordigster van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu; plaatsvervangster: Pol GERITS;
- Anne-Lise NTAHOBARIBIKIRA, vertegenwoordigster van de FOD Justitie; plaatsvervangster: Charlotte LECLERE;

> In de loop van het jaar werd Sami Akarom aangesteld om het mandaat van mevrouw Leclere te voleindigen en nam mevrouw NTAHOBARIBIKIRA ontslag zonder te worden vervangen.

- Michiel MAERTENS, vertegenwoordiger van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie; plaatsvervangster: Tatiana LAMBIN;
- > In november 2022 werd Marie Collard aangesteld om het mandaat van mevrouw Lambin te voleindigen.

- Thomas FALLENTHEYN, vertegenwoordiger van de Ministerie van Defensie;

> In juli werd Hannes DE REU aangesteld om het mandaat van dhr. Fallentheyne te voleindigen.

- Jean-Marc DUBOIS, vertegenwoordiger van de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie; plaatsvervangster: Philippe FRINGS;
- Olivier DETONGRE, vertegenwoordiger van de POD Wetenschapsbeleid; plaatsvervangster: Maaïke VANCAUWENBERGHE;

Représentant·e·s des gouvernements régionaux et communautaires

- Griet VERSTRAETEN et Ine BAETENS, vertegenwoordigsters van de Vlaamse Regering;
- Anne SAUDMONT, vertegenwoordigster van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering;
- Daniel HILLIGSMANN, vertegenwoordiger van de Regering van de Duitstalige Gemeenschap;
- Natacha ZUINEN, vertegenwoordigster van de Regering van het Waalse Gewest;
- Pierre MOUREAUX, vertegenwoordiger van de Regering van de Franse Gemeenschap;

Observateurs/-trices

- Patricia DELBAERE, vertegenwoordigster van het Federaal Planbureau;
- Lauren BRUFFAERTS, vertegenwoordigster van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen;
- Christophe CROUGHS et Eva SAYES, vertegenwoordiger/-ster van de Openbare Instellingen voor Sociale Zekerheid (OISZ).

Bij het begin van ieder kalenderjaar moet de ICDO een Bureau samenstellen. Aangezien de wet voorziet in maximaal 2 vicevoorzitters. Nadat het secretariaat de kandidaturen van Marielle Smeets en Michiel Maertens had ontvangen, keurden de leden van de ICDO hun kandidatuur unaniem goed tijdens de plenaire vergadering van maart 2022.

3.3. Activiteiten van de ICDO

3.3.1. Het Secretariaat

Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) verzorgt het secretariaat van de ICDO en de werkgroepen. Ieder jaar brengt het secretariaat van de ICDO verslag uit van de activiteiten van de ICDO.

3.3.2. De plenaire vergaderingen

In 2022 kwamen de leden van de ICDO vijf keer samen tijdens een plenaire vergadering: op 17 februari, 24 maart, 19 mei, 22 september en 24 november. Door de COVID-19-pandemie vonden de plenaire vergaderingen tot de zomer uitsluitend via elektronische weg plaats. Vanaf september werden de fysieke vergaderingen hervat.

A. Bijdragen tot de uitvoering van de Agenda 2030

De uitvoering van de SDG's op federaal niveau vormt de rode draad van de vergaderingen van de ICDO.

- > Integratie van de SDG's in de algemene beleidsnota's: indiening van een synthesenota over het begrotingsjaar 2021 (beleidsnota's 2022)

Zoals bepaald in de beslissing van de ministerraad van 23 juli 2021 heeft het FIDO een synthesenota opgesteld ter voorbereiding van de evaluatie die de minister voor DO op 1 april 2022 aan de ministerraad heeft voorgelegd. De leden van de ICDO hebben dit samenvattend verslag ontvangen, dat ook tijdens een plenaire vergadering in mei werd voorgesteld.

42 algemene beleidsnota's 2022 werden geanalyseerd, zodat goede praktijken konden worden vastgesteld en aanbevelingen konden worden gedaan.

- De overheidsdiensten aanmoedigen om de door het FIDO voorgestelde instrumenten te gebruiken en uiterlijk op 1 juni 2022 voorstellen per beleidsterrein aan de kabinetten voorleggen
- Het FIDO een kopie van het verrichte werk bezorgen voor het volgende syntheseverslag dat vóór april 2023 aan de ministerraad moet worden voorgelegd. Deze informatie zal ook worden verwerkt in het volgende verslag voor de VN over de uitvoering van de SDG's (VNR).
- Rekening houden met de resultaten van de laatste GAP-analyse en de verslagen van het FPB om verbanden te leggen met de doelstellingen waarvoor verdere inspanningen nodig zijn
- De verbanden met de doelstellingen van de SDG's in een afzonderlijk hoofdstuk formuleren,

en eventueel in een bijgevoegde tabel, om de bijdragen beter te doen uitkomen en een uniforme aanpak mogelijk te maken

- De verbanden tussen een initiatief en een doeltelling specifiek uitleggen

- > Voluntary National Review: Voorbereiding van de presentatie van België aan de VN in 2023

In mei 2022 heeft de IMCDO beslist om een tweede Voluntary National Review van België over de uitvoering van de Agenda 2030 aan de Verenigde Naties voor te stellen tijdens het HLPF dat in juli 2023 zal doorgaan. Het FIDO werd aangesteld als hoofdcoördinator binnen de IMCDO. In juli 2022 heeft de IMCDO een plan van aanpak goedgekeurd waarin het voorbereidingsproces wordt beschreven. Het was inderdaad de bedoeling dat het ontwerp van het verslag op basis van bijdragen van verschillende Belgische entiteiten en groepen uit het maatschappelijk middenveld zou worden opgesteld. De coördinatie van deze bijdrage werd aan de FRDO toevertrouwd, terwijl die van het federaal niveau aan het FIDO werd toegewezen.

Het FIDO heeft de oproep tot bijdragen onmiddellijk doorgegeven aan de federale overheidsdiensten en de gefedereerde entiteiten. In september en november 2022 werden de leden van de ICDO geïnformeerd over de fasen en de kalender van het project, evenals over de verwachte resultaten.

- > 2de Nationaal Actieplan 'Ondernemingen en Mensenrechten': afronding van het voorontwerp

49 acties, verdeeld over 16 thema's, vormen het kader van het eerste voorontwerp van het 2e NAP 'Ondernemingen en Mensenrechten' dat in september 2022 aan de leden van het FIDO werd voorgesteld. Ze zijn het resultaat van een uitgebreid co-creatieproces waaraan deskundigen van de federale en gewestelijke overheden en organisaties uit het maatschappelijk middenveld die zich bezighouden met deze materies, hebben deelgenomen. De acties hebben onder meer betrekking op het principe 'due diligence' inzake mensen- en milieurechten, de transparantie van het bedrijfsleven inzake mensenrechten, bestrijding van mensenhandel, mensenrechten in het buitenlands beleid van België, enz. .

De politieke discussie over de inhoud van dit ontwerp van actieplan zal in 2023 van start gaan.

B. Opvolging van de instrumenten van de wet

Tijdens de plenaire vergaderingen werden de activiteiten van de werkgroepen en de ontwikkeling van de instrumenten van de wet betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling stipt opgevolgd.

> Monitoring van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO)

Met de goedkeuring van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) door de federale regering op 1 oktober 2021, hebben de leden van de ICDO samen met de Task Force Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau, de methodologie voor de monitoring en de evaluatie van de acties die het bevat onderzocht. Deze werden daarom opgesplitst in maatregelen die het mogelijk moeten maken om de stand van uitvoering van elke maatregel en de bijdrage van de betrokken overheidsdiensten zo goed mogelijk op te volgen. Deze opsplitsing was een werk van lange adem, aangezien de maatregelen moesten worden vastgelegd, er verantwoordelijkheden moesten worden gedeeld, de timing moest worden bepaald en er een rapportageproces moest worden uitgewerkt. De voorbereidende werkzaamheden zijn in september 2021 van start gegaan. De besprekingen tussen de leden van de ICDO duurden tot in juni 2022 om tot een definitief rapportage-instrument te komen. Dit punt werd besproken tijdens de plenaire vergaderingen van februari, maart en mei.

> Evaluatie van het institutionele kader DO

De federale overheid beschikt sinds de goedkeuring van de wet van 5 mei 1997 over een rijk institutioneel kader. Dankzij de uitvoeringsbesluiten en de herzieningen ervan konden nieuwe instrumenten worden toegevoegd (bv. langetermijnvisie, impactanalyse, subsidie). De wet stelt een federale strategie voor duurzame ontwikkeling vast die is gebaseerd op een 'Plan-Do-Check-Act' logica en dus op een voortdurende leer- en verbeteringscyclus.

25 jaar na de aanneming van deze wet is de context aanzienlijk veranderd en is van de gelegenheid gebruikgemaakt om na te gaan of het institutionele mechanisme waarin de federale strategie voor duurzame ontwikkeling voorziet, relevant blijft of moet worden bijgewerkt. Van maart tot juni 2022 gaf het FIDO onderzoekers de opdracht om een kritische en eerlijke evaluatie uit te voeren van de sterke en zwakke punten van het federale institutionele kader en de werking ervan. De leden van het FIDO werden uitgenodigd om in mei 2022 deel te nemen aan rondetafelgesprekken om hun opmerkingen, commentaren, kritiek en suggesties te delen en een debat over dit thema aan te gaan. Sommigen gaven ook interviews aan de onderzoekers.

Meer info:

[Wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling](#)

C. Andere initiatieven

> Voorstelling van het federaal rapport over de duurzame ontwikkelingsindicatoren 2022

In februari 2022 publiceerde de Task Force DO van

het Federaal Planbureau een eerste **federaal rapport over de duurzame ontwikkelingsindicatoren**. Dit is de nieuwe versie van het rapport over de indicatoren ter aanvulling van het bbp, dat van 2016 tot 2021 jaarlijks is gepubliceerd. Het bevat niet enkel een groter aantal indicatoren, maar ook een overzicht van de vorderingen van deze indicatoren op weg naar de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's). Het bevat een specifieke analyse van het 'Welzijn hier en nu' van de bevolking voor België in de context van de COVID-19-pandemie en stelt de vier samengestelde indicatoren voor om de duurzaamheid van het welzijn te meten (dimensie 'Later').

Uit de balans van de 51 DO-indicatoren blijkt dat als de huidige trends worden voortgezet slechts weinig van de SDG's tegen 2030 zullen worden bereikt. Het zijn vooral indicatoren van de milieucomponent (16 van de 51 indicatoren) die deze gunstige beoordelingen krijgen. De indicatoren van de sociale component (23 indicatoren) krijgen daarentegen veel meer ongunstige dan gunstige beoordelingen. De componenten economie (7 indicatoren) en governance (5 indicatoren) bevatten niet genoeg indicatoren om een algemene conclusie te formuleren.

> Presentatie van de 4e Duurzame Ontwikkelingsstrategie van het Vlaamse Gewest

De 4e Duurzame Ontwikkelingsstrategie van het Vlaamse Gewest werd in februari 2022 aan de leden van de ICDO voorgesteld.

> Voorstelling van het boek 'Armoede en Justitie in België'

De POD Maatschappelijke Integratie en de FOD Justitie hebben samengewerkt aan een boek dat begin dit jaar werd gepubliceerd en waarin de moeilijkheden van toegang tot justitie voor mensen in kwetsbare situaties worden geanalyseerd en beschreven. Het bundelt de standpunten van deskundigen uit de academische wereld en professionals uit de sociale en juridische sector. In acht hoofdstukken wordt een breed scala van onderwerpen behandeld: eerstelijnsrechtsbijstand, tweedelijnsrechtsbijstand en de alternatieven daarvoor, alternatieve wijzen van geschillenbeslechting, verdediging van collectieve belangen, de relatie tussen deurwaarders en kwetsbare gezinnen en de sociale rol van arbeidsrechtbanken.

Het **boek «Armoede & Justitie in België»** is het tweede volume van een themacollectie, waarvan het eerste volume 'Armoede en Handicap' in 2019 is verschenen. De voorstelling ervan vond plaats in maart 2022 voor de leden van de ICDO.

> Stand van zaken betreffende het project van nationale conferentie voor een rechtvaardige transitie
In het regeerakkoord is vastgelegd dat België een nationale conferentie voor een rechtvaardige transitie

zal organiseren om de uitdagingen van een inclusieve klimaattransitie op het gebied van werkgelegenheid, sociaal beleid, omscholing en economie aan te pakken. De minister van Klimaat, Milieu, Duurzame Ontwikkeling en de Green Deal heeft in mei 2022 het startsein gegeven voor de Staten-Generaal van de rechtvaardige transitie. Verschillende segmenten van de samenleving worden opgeroepen om bij te dragen tot het denkproces. Zo werd aan de academische wereld gevraagd om een Hoog Comité voor een rechtvaardige transitie op te richten, een panel van vooraanstaande wetenschappers dat is belast met het verrichten van onderzoeken over dit onderwerp en dat vóór het voorjaar van 2023 een verslag moet indienen. De federale overheidsdiensten werden geraadpleegd over de megatrends in hun bevoegdheidsgebieden, met de gevolgen, risico's en kansen die dat met zich meebrengt. In 2023 zullen het maatschappelijk middenveld en de burgers worden uitgenodigd om deel te nemen aan een brede maatschappelijke dialoog via een Agora en een Forum.

> Voorstelling van het federaal actieplan circulaire economie 2021-2024

Het federaal actieplan circulaire economie (2021-2024), dat in december 2021 door de federale regering werd goedgekeurd, bevat 25 maatregelen waaraan in oktober 2022 nog 6 maatregelen werden toegevoegd. De hoofdlijnen van dit plan werden in de loop van mei 2022 aan de leden van de ICDO voorgelegd. De maatregelen in dit actieplan zijn gericht op de sectoren en productgroepen met de grootste ecologische voetafdruk en het meeste circulariteitspotentieel. Deze sectoren omvatten elektrische en elektronische apparatuur, chemicaliën, batterijen en voertuigen, verpakkingen, kunststoffen, textiel en de bouw. Het ecologisch ontwerp en de herstelbaarheid van producten, het gebruik van gerecycleerde materialen, de vervanging van gevaarlijke chemische stoffen, de bevordering van het gebruik van digitale technologieën voor de traceerbaarheid van hulpbronnen, de beschikbaarheid van informatie voor consumenten en inkopers in de overheidssector, de financiering en de internationale aandacht voor duurzamere productie- en consumptiepatronen en het toezicht op de vooruitgang zijn de belangrijkste actiedomeinen van dit plan.

> Voorstelling van het Federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling 2022

«Nog maar acht jaar om de SDG's te realiseren». Deze publicatie behandelt het prospectieve deel van het door de Task Force DO van het Federaal Planbureau opgesteld vijfjarenrapport. Ze beoordeelt de inhoud van het nieuwe federale plan voor duurzame ontwikkeling en merkt op dat het de ambitie mist om de SDG's te verwezenlijken en niet de trendbreuk markeert die nodig is om ze te bereiken. Ze vergelijkt voor het eerst

de positie van België in de EU en de verschillende evoluties van vrouwen en mannen ten opzichte van de SDG's. Ook wordt erin nagegaan hoe de kwantitatieve instrumenten kunnen worden verbeterd om er de uitdagingen in verband met duurzame ontwikkeling in op te nemen.

Het rapport is in oktober gepubliceerd en werd in november aan de leden van de ICDO voorgelegd

3.3.3. De werkgroepen

A. Werkgroep Duurzame Overheidsopdrachten

Opdrachten

Meer informatie over de **opdrachten van de WG "Duurzame Overheidsopdrachten"** op de ICDO-website.

Activiteiten 2022

Op 11 januari 2022 heeft de werkgroep zich gebogen over de uitwisseling van beleidsinitiatieven bij gewesten en federale overheid rond duurzame overheidsopdrachten. Daarnaast kwam de opmaak van een advies rond nieuwe Ecodesign Richtlijn te sprake (zomer 2022), de afstemming tussen de gewesten en het federale niveau m.b.t. het Circular and Fair ICT Pact (zie verder), evenals de deelneming aan de Europese SPP Next en GPP Advisory Group meetings van 18 mei 2022 (virtueel) en 13/14 december 2022 in Slovenië.

Omzendbrief duurzame aankopen

Het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling voorziet de herziening van de Omzendbrief van 16 mei 2014 - Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties.

In de zomer van 2022 werd een kadernota opgesteld tussen het FIDO en de FOD Kanselarij (dienst overheidsopdrachten) die inspiratie moet bieden voor de opmaak van een nieuwe tekst.

Vorming federale aankopen

In 2022 werd er extra aandacht besteed aan de vorming van federale aankopers. In het kader van de basisopleiding voor de federale aankopers werd een module rond maatschappelijk verantwoord aankopen ingelast. Een 30-tal Franstalige en Nederlandstalige aankopers waren aanwezig op de vorming van 30 en 31 maart 2022 evenals de vormingsmomenten van 10 en 17 oktober 2022. Het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen heeft daarnaast meer specifiek de genderproblematiek in overheidsopdrachten toegelicht op 11 oktober 2022. Verder werden voorbereidingen getroffen tussen de FOD BOSA en het FIDO met het oog op de organisatie van een Seminarie Social Responsible Procurement op 24 januari 2023.

Projecten: LEVP

Het FIDO heeft een subsidie toegekend aan de NGO

Electronic Watch voor de uitbouw van een Low Emission Vehicle Programme. Dit programma beoogt meer transparantie op arbeids- en mensenrechten in de toeleverketens van batterijen en elektronische stuurapparatuur voor wagens. In een tweede instantie zal de bevraging van en de dialoog met wagenleveranciers op het programma staan.

Afstemming tussen gewestvertegenwoordigers in het kader van de werkzaamheden van het Circulair and Fair ICT Pact

Op 14 juni 2021 ondertekende de federale Minister voor Duurzame Ontwikkeling samen met verschillende andere internationale overheidsvertegenwoordigers het Circulair and Fair ICT Pact. Het Pact is een initiatief onder het UN One Planet Network en focust op overheidsopdrachten in de ICT-sector. Het doel van dit initiatief is om publieke en private aankopers meer duurzame (circulaire, milieuvriendelijke en eerlijke) ICT te laten aankopen en hierrond onderling kennis te delen. De gemeenschappelijke ambitie is om op die manier een duurzame transitie in de ICT industrie (m.b.t. laptops, smartphones en andere IT producten) te creëren tegen 2030. Het pact zal daartoe een netwerk met internationale peers (overheids-experten en aankopers) opzetten om bestaande criteria, clausules, pilots, goede praktijken enz. met elkaar te delen.

Een aantal vertegenwoordigers van Belgische federale en gewestelijke overheidsdiensten, waaronder het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO), Service Public Wallonie, Brussel Leefmilieu, Vlaamse Overheid (Departement Omgeving Vlaanderen, Vlaanderen Circulair), hebben onderzocht hoe ze de handen in elkaar kunnen slaan om een concrete invulling te geven aan het Circulair and Fair ICT Pact op Belgisch niveau. De vertegenwoordigers van deze diensten vergaderden op regelmatige momenten in een Belgische stuurgroep.

In het kader van dit initiatief werden reeds in 2021 verschillende lerende netwerkssessies georganiseerd waarbij een 80-tal Belgische ICT aankopers betrokken waren. Begin 2022 werd gezocht naar private en overheidspartners om een vervolg te geven aan dit initiatief op Belgische bodem, echter zonder resultaat.

Tevens werden in 2021 lerende netwerken rond ethisch verantwoorde aankopen opgestart met een 20-tal aankopers van steden en regio's uit België, Denemarken, Finland, Italië, Nederland, Oostenrijk, Noorwegen, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. De netwerken concentreerden zich op mogelijkheden om een antwoord te geven op de problematiek in de toeleverketens van ICT m.b.t. arbeidsomstandigheden en mensenrechten. Voor 2022 werd aandacht besteed aan de problematiek van ketenzorg (due diligence), certificeringsmogelijkheden, ethische aspecten in de batterijenproblematiek, blootstelling van arbeiders aan chemische stoffen in het productieproces en tenslotte de problematiek rond arbeidscondities in de recyclage en afvalfasen. Het initiatief runde af met een 10-tal workshops over twee jaar.

De eindrapporten van al deze lerende netwerken onder het CFIT-initiatief zijn terug te vinden op www.gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/networking-ict-2021.

Adviesverlening ICT raamcontract

Op vraag van de FOD BOSA heeft het FIDO op 23 september een advies afgeleverd met het oog op de integratie van duurzame ontwikkelingsaspecten in de nieuwe raamovereenkomst FORCMS_PC-144 raamcontract voor laptops, desktops, ruggedized toestellen, 2-in-1 toestellen, beeldschermen, aanverwante accessoires en diensten. De totale opdracht voorziet een maximale uitgave van 275 miljoen euro (excl.btw) voor de komende 4 jaar, maar doet een raming op 200 miljoen euro op basis van de inschatting van de afnemende overheidsorganisaties. De aanbevelingen van het FIDO-advies baseerden zich op ervaringen van de lerende netwerken met Belgische ICT aankopers die in 2021 waren georganiseerd. De hoofdaccenten concentreerden zich op de concretisering van de volgende thema's:

- 1) Algemene maatschappelijke verantwoordelijkheid
- 2) Energie en klimaat
- 3) Materialen, grondstoffen & circulaire Economie
- 4) Milieu en gezondheid
- 5) Sociale aspecten
- 6) Arbeidsaspecten in de keten
- 7) Tussentijdse rapportering en KPI's

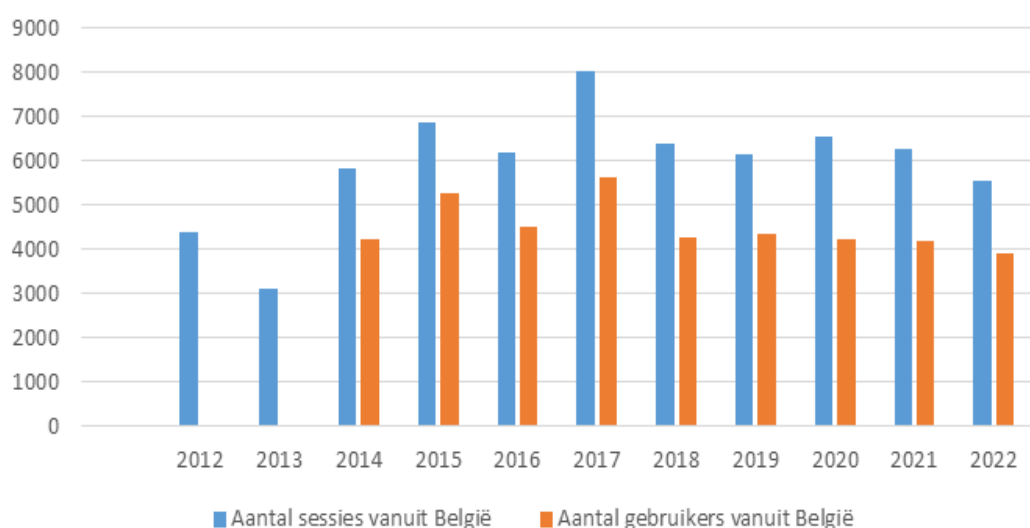
Advies aan de Europese Commissie rond Europese indicatoren duurzame aankopen

In het verleden heeft de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten aanzienlijke inspanningen geleverd rond het opzetten van een (vrijwillig) monitoring van duurzame overheidsopdrachten via e-notification. Het systeem is sinds 2018 operationeel. De Europese Commissie heeft daartoe vragen gesteld aan verschillende leden van de werkgroep met het oog op mogelijkheden voor een gelijkaardige implementatie via de Europese TED monitoring. Overlegmomenten op Belgisch niveau vonden plaats op 9 juni, 31 augustus, 28 oktober en 6 december 2022. Een advies voor de Europese indicatoren duurzame aankopen van de Belgische werkgroep aan de Europese Commissie wordt voorbereid tegen januari 2023.

Instrumentarium duurzame overheidsopdrachten

Professionele aankoopexperten kunnen terecht op de [Gids voor Duurzame Aankopen](#) voor aanwijzingen om hun overheidsopdrachten circulair, innovatief, milieuvriendelijk, sociaal en ethisch verantwoord te maken. Naast regelgevende en beleidsinformatie verwijst de gids ook naar goede praktijken, voorbeeldbestekken, labels, criteria en clausules. De gids bevat ook heel wat fiches, gebundeld per productgroep, die een hulp moeten zijn voor aankopers in de voorbereiding van hun bestek. De informatie op de gids wordt gecoördineerd vanuit het FIDO maar is vaak het resultaat van samenwerking tussen verschillende diensten en experts.

Consultatie van www.gidsvoorduurzameaankopen.be

Periode	Aantal sessies vanuit België	Aantal nieuwe sessies vanuit België	Aantal gebruikers vanuit België	Aantal nieuwe gebruikers vanuit België	Gemid. verblijfsduur per sessie	Pagina's per sessie
					(min)	
1/12/2011 - 1/12/2012	4392	61%			3:49	
1/12/2012 - 1/12/2013	3118	70,00%			2:59	
1/12/2013 - 1/12/2014	5812	64,20%	4223	1203	4:27	5:53
1/12/2014 - 1/12/2015	6884	66.5%	5254	1360	3:40	5.09
1/12/2015 – 1/12/2016	6206	66.74%	4527	1295	3:55	4:51
1/12/2016 – 1/12/2017	8010	69.56%	5647	1716	3:02	4:51
1/12/2017 – 1/12/2018	6377	61.34%	4267		3:34	5.03
1/12/2018 – 1/12/2019	6135	63%	4364		3:11	5.19
1/12/2019 – 1/12/2020	6557	60% van aantal mondiale bezoeken	4230		3:47	5:23
1/12/2020 – 1/12/2021	6272	30%	4208		3:46	5:20
1/12/2021 - 1/12/2022	5532		3901	3801	2:56	4,29

B. Werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid

Opdrachten

Meer informatie over de opdrachten van de **WG “Maatschappelijke Verantwoordelijkheid”** op de ICDO-website.

Activiteiten 2022

De WG MVO/MVI van de ICDO kwam vier keer samen in 2022.

De activiteiten van de werkgroep stonden hoofdzakelijk in het teken van de uitwerking en invulling van een tweede Nationaal actieplan Ondernemingen en Mensenrechten.

We lichten verder ook twee activiteiten toe die een invulling gaven aan eerder besproken thema's binnen de werkgroep:

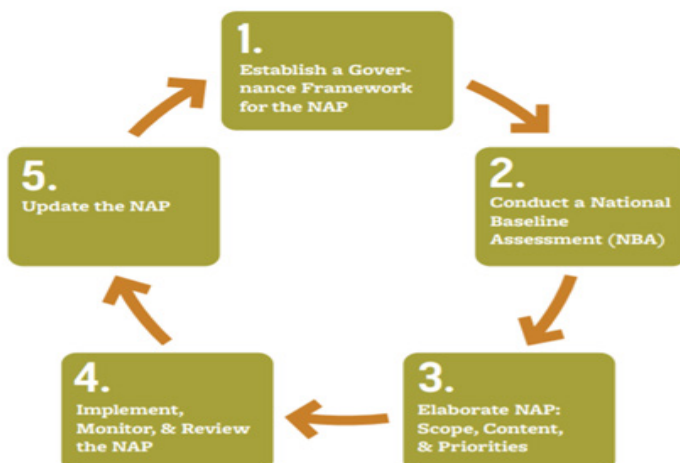
- Om de operationalisering van het due diligence concept te ondersteunen, vonden er bij twee sectorfederaties lerende netwerken hieromtrent plaats. Dit gebeurde simultaan met de ontwikkeling een due diligence toolbox.
- In het kader van een verdere invulling van de Beyond Food-strategie werd de overheidsopdracht ‘Het uitvoeren van een analyse op vlak van duurzame ontwikkelingsaspecten van de internationale voedsel- en landbouwketens in België’ gerealiseerd.

1. Uitwerking van het tweede Nationaal Actieplan ‘Ondernemingen en Mensenrechten’

In maart 2021 hebben de federale en de gewestelijke overheden beslist om een tweede Nationaal Actieplan ‘Ondernemingen en Mensenrechten’ (NAP O&MR) op te stellen, in overeenstemming met de richtsnoeren van de Verenigde Naties inzake ‘Ondernemingen en Mensenrechten’ (UNGP's).

De uitwerking van een tweede NAP O&MR dient te resulteren in een beleidsdocument dat Belgische prioriteiten en activiteiten meedeelt die de Belgische regeringen zullen aannemen ter ondersteuning van de uitvoering van internationale, Europese, nationale of gewestelijke verplichtingen en eventueel ook toezeggingen met betrekking tot een bepaald beleidsterrein of onderwerp.

Zoals in het rapport van vorig jaar reeds toegelicht, werd voor de opmaak van het tweede plan beslist om een volgend stappenplan te volgen

In 2020 en 2021 werd de basis gelegd voor het governancekader voor het NAP O&MR (fase 1) en vond ook de ‘National Baseline Assessment’ plaats (fase 2). Een gedetailleerde beschrijving van fase 1 en 2 is terug te vinden in het **ICDO Jaarverslag 2021**.

Het jaar 2022 stond voornamelijk in het teken van een stakeholderbevraging op basis van de output van de National Baseline Assessment (NBA) en de opmaak van het plan (fase 3).

Stakeholderconsultatie

Voor de opmaak van een tweede NAP werd – binnen het governancekader - geopteerd om ook de belanghebbenden te consulteren.

Om daaraan invulling te geven, werd op basis van het rapport NBA een overzichtstabel voorzien. De tabel bevatte de NBA-aanbevelingen, gegroepeerd volgens de UNGP 3 pijlers (beschermen, eerbiedigen en herstellen). Externe stakeholders werden uitgenodigd om voor de betrokken aanbevelingen concrete acties voor te stellen.

De consultatie, ingeleid met een event, vond plaats tussen half januari en begin maart 2022. Zeventien stakeholders namen hieraan deel.

Om de verschillende voorgestelde acties van de stakeholders te analyseren en te synthetiseren, werd beroep gedaan op een externe begeleiding. Dit resulteerde, begin juni, in een rapport, dat **hier** te raadplegen is. De resultaten werden ook toegelicht aan de leden van ICDO werkgroep.

Ondertussen waren ook de interne stakeholders (federale en gewestelijke overheidsdiensten) aan de slag gegaan met de opmaak van acties, eveneens in functie van de aanbevelingen NBA.

Aanzet actieplan

In de zomerperiode werden al de ontvangen acties van de verschillende overheidsdiensten samengebracht in één document om het in het najaar binnen de ICDO-werkgroep nog eens te overlopen en aan te passen waar nodig.

De conceptversie van al de voorgestelde acties voor het tweede Nationaal plan Ondernemingen en Mensenrechten, werd uiteindelijk overgedragen aan de twee bevoegde Ministers, de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister van Duurzame Ontwikkeling

5 stappen in het ontwerp, de uitvoering, de follow-up en de herziening van het NAP (Deens Instituut voor de Mensenrechten, 2017)

2. Ondersteuning van de operationalisering van het due diligence concept

Het is almaar duidelijker dat het begrip 'due diligence' in de waardeketen aan belang wint. Hetzij als onderdeel van de UNGP's of in het voortuitzicht van toekomstige Europese wetgeving (Refererend naar Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDD)) of als antwoord op toenemende vraag vanuit de ondernemingswereld.

Daar waar het begrip 'due diligence' steeds meer opduikt, is er ook steeds meer vraag door ondernemingen naar bijkomende toelichtingen over het concept en hoe het daadwerkelijk in de praktijk kan toegepast worden.

Om aan deze noden tegemoet te komen, werden in 2022 twee acties uitgevoerd:

- De ondersteuning aan sectorfederaties om aan de hand van een lerend netwerk en pilootprojecten, onder deskundige begeleiding, invulling te geven aan het due diligence proces op de werkvloer. De ondersteuning vond plaats aan de hand van projectsubsidiering toegewezen door de Minister van Duurzame Ontwikkeling. In 2022 namen twee sectorfederaties deel: Agoria (technologische industrie) en Fevia (voedingsindustrie). Uit deze lerende netwerkwerken werd telkens een richtlijn (handleiding), bestemd voor andere ondernemingen binnen de sector, opgesteld. De richtlijnen zijn raadpleegbaar via de Due Diligence toolbox.
- De ontwikkeling van een toolbox Due Diligence.
- De toolbox is een instrument dat zich leent als een praktische, toegankelijke, gebruiksvriendelijke en aantrekkelijke gids voor Belgische KMO's en voorziet de nodige informatie en richtlijnen voor ondernemingen die zich vertrouwd willen maken met het begrip due diligence (zorgplicht) en dit in hun activiteiten willen implementeren en integreren. Meer informatie: <https://www.duediligencetoolbox.be/>

3. Project 'Beyond Food' over de ontwikkeling van een federale strategie voor duurzame voedingsimportketens

De afgelopen jaren heeft de ICDO-werkgroep MV een ontwerpstrategie ontwikkeld om de internationale agrovoedingsketens en -systemen duurzamer te maken. Dit eerste ontwerp van de federale Beyond Food-strategie werd in december 2020 toegezonden aan de minister van Klimaat, Leefmilieu, Duurzaamheid en de Green Deal, zodat zij met haar ambtgenoten kan beslissen over eventueel beleidsoverleg.

Deze ontwerpstrategie 'Beyond Food' is gebaseerd op en bouwt voort op onder meer de ervaring met 'Beyond Chocolate', die beperkingen kent op het vlak van het objectief aanwijzen van prioritaire ketens en/of ketens met een hoog duurzaamheidspotentieel. Op verzoek van het kabinet van minister Khattabi is in juni 2021 een overheidsopdracht uitgeschreven voor de realisatie van een analyse op het vlak van duurzame ontwikkelingsaspecten van de internationale voedsel- en landbouwketens in België.

Het dossier kende een aantal administratieve hindernissen maar de realisatie van de opdracht kon uiteindelijk in de zomer van 2022 van start gaan.

In de analyse, in opdracht van FIDO van het BASIC, Universiteit Antwerpen (Law and Development Research Group) en Fair Trade Advocacy Office (FTAO) Consortium, kwamen volgende aspecten aan bod:

1. Het in kaart brengen van de verschillende internationale agrovoedingssectoren waarvan de producten vanuit de landen van het Zuiden in België worden ingevoerd;
2. Het identificeren van de belangrijkste potentiële problemen op het gebied van duurzame ontwikkeling in deze internationale agrovoedingsketens;
3. Het identificeren en analyseren van bestaande Belgische en Europese overheids- en privé/sector-initiatieven in deze context;
4. Het ontwikkelen van een methodologie om Belgische invoersectoren op basis van hun duurzaamheidsrisico's, (potentiële) hefboomen om ze duurzamer te maken, en mogelijke banden met Belgische ontwikkelingsaanpakken te wegen en rangschikken;
5. Initiatieven en beleidsaanbevelingen die de federale overheid en/of Belgische actoren kunnen nemen om deze prioritaire sectoren te verduurzamen voor te stellen.

Een begeleidingscomité volgde de verschillende stappen van de analyse op. Aan het overlegcomité namen medewerkers van het FIDO, een medewerker van FOD Leefmilieu, een medewerker van het kabinet Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling en een medewerker van het kabinet Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire hulp.

De publicatie van de resultaten van dit onderzoek wordt begin 2023 verwacht en zal gepubliceerd worden op de website van het FIDO.

4

HET BELEID VAN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN DAT BIJDRAAGT TOT DUURZAME ONTWIKKELING

4.1.

Het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO)

Op 1 oktober 2021 keurde de federale regering **het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO)** goed. Dit plan bevat acties om de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties en de langetermijnvisie te verwezenlijken.

Dit zijn zowel richtsnoeren die van toepassing zijn op alle federale departementen als samenwerkingsacties tussen sommigen ervan, teneinde een transversaal beleid te ontwikkelen dat economische, sociale en milieuaspecten omvat.

Een FPDO → 239 maatregelen

Om een efficiënt opvolgingssysteem voor het FPDO op te zetten, hebben de Taskforce Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau en het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) een methodologie en een opvolgingstabel uitgewerkt waarin de acties in maatregelen worden opgesplitst. Zo wordt bijvoorbeeld de actie die tot doel heeft een stand van zaken op te maken van de bestaande steun aan eenoudergezinnen in het FPDO als volgt geformuleerd (blz. 38):

Om ervoor te zorgen dat ze gebruikmaken van hun rechten, moeten eenoudergezinnen beter worden geïnformeerd over de bijstand die ze kunnen aanvragen (belastingen, gezondheidszorg etc.) en moet de toegang tot deze bijstand worden vergemakkelijkt door onder meer automatische toekenning. Er moet voor worden gezorgd dat bij deze voorlichting rekening wordt gehouden met het feit dat de meeste begunstigden vrouwen zijn, zonder de mannelijke begunstigden te vergeten.

Tegen eind 2022 zal de POD Maatschappelijke Integratie, in samenwerking met de FOD Financiën, Sociale Zekerheid etc. de inventarisering en de communicatie over de bijstand aan eenoudergezinnen coördineren. Ze zal ook, in samenwerking met de FOD Financiën, analyseren waarom de DAVO-diensten nog steeds moeilijk toegankelijk zijn en zal verbeteringen voorstellen.

In de opvolgingstabel is deze actie onderverdeeld in twee maatregelen:

- Een stand van zaken opmaken van de bestaande steun aan eenoudergezinnen;
- De toegang tot DAVO vergemakkelijken.

Uiteindelijk resulteerde deze oefening voor alle acties in een lijst van 239 maatregelen waartoe de federale overheidsdiensten zich hebben verbonden.

Het FPDO en de SDG's

Het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling bevat twee grote delen:

- De richtsnoeren enerzijds. Het betreft de acties die alle federale overheidsdiensten en programmatische overheidsdiensten moeten uitvoeren. Er werden drie thema's geselecteerd:
 1. De uitvoering van de SDG's versnellen;
 2. De coherentie van het beleid verzekeren;
 3. De voorbeeldfunctie van de Staat versterken.

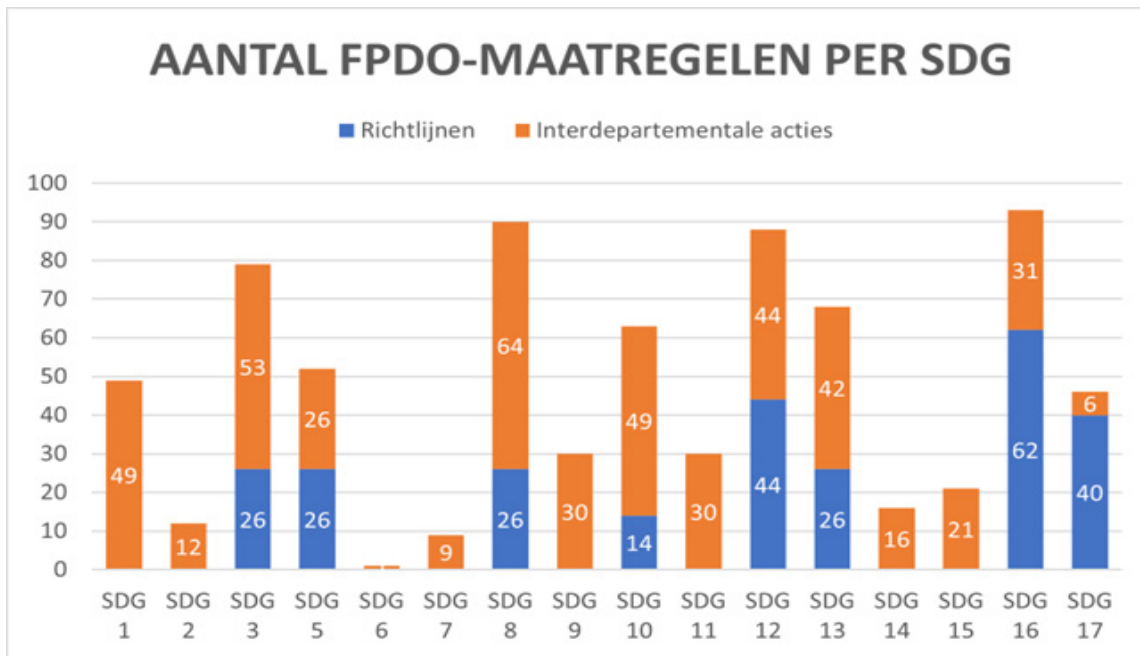
In de opvolgingstabel zijn de richtsnoeren uitgesplitst in 77 maatregelen.

- De interdepartementale acties anderzijds. Deze zullen worden uitgevoerd via samenwerking tussen federale overheidsdiensten en soms andere federale instellingen. Tijdens het ontwikkelingsproces van het FPDO konden dankzij de dialoog met de stakeholders en de burgerraadpleging zes thema's geselecteerd worden die de koepel vormen voor transversale acties:

1. niemand achterlaten;
2. versterken van de veerkracht tegen risico's;
3. hervormen van de Belgische economie;
4. veranderen van mobiliteitsmodel;
5. financiering;
6. internationaal.

In de opvolgingstabel zijn de interdepartementale acties onderverdeeld in 162 maatregelen.

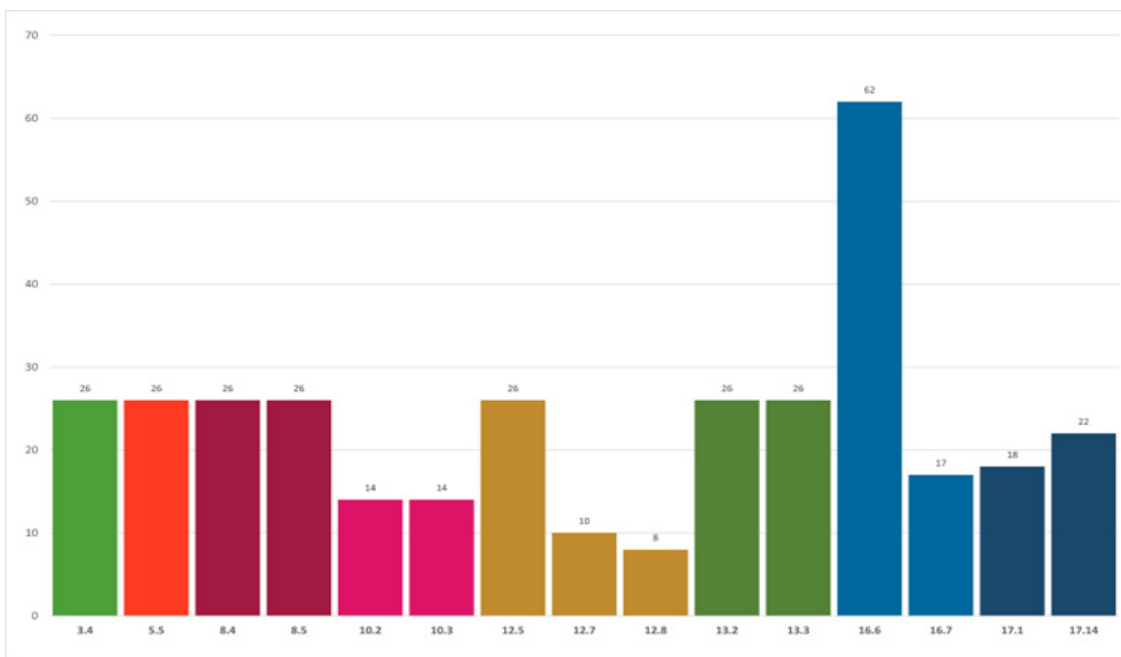
De onderstaande grafiek geeft een kwantitatief overzicht van het aantal maatregelen (richtsnoeren + interdepartementale acties) van het FPDO per SDG, rekening houdend met het feit dat de meeste maatregelen aan meerdere SDG's tegelijk bijdragen.

Source: www.duurzameontwikkeling.be

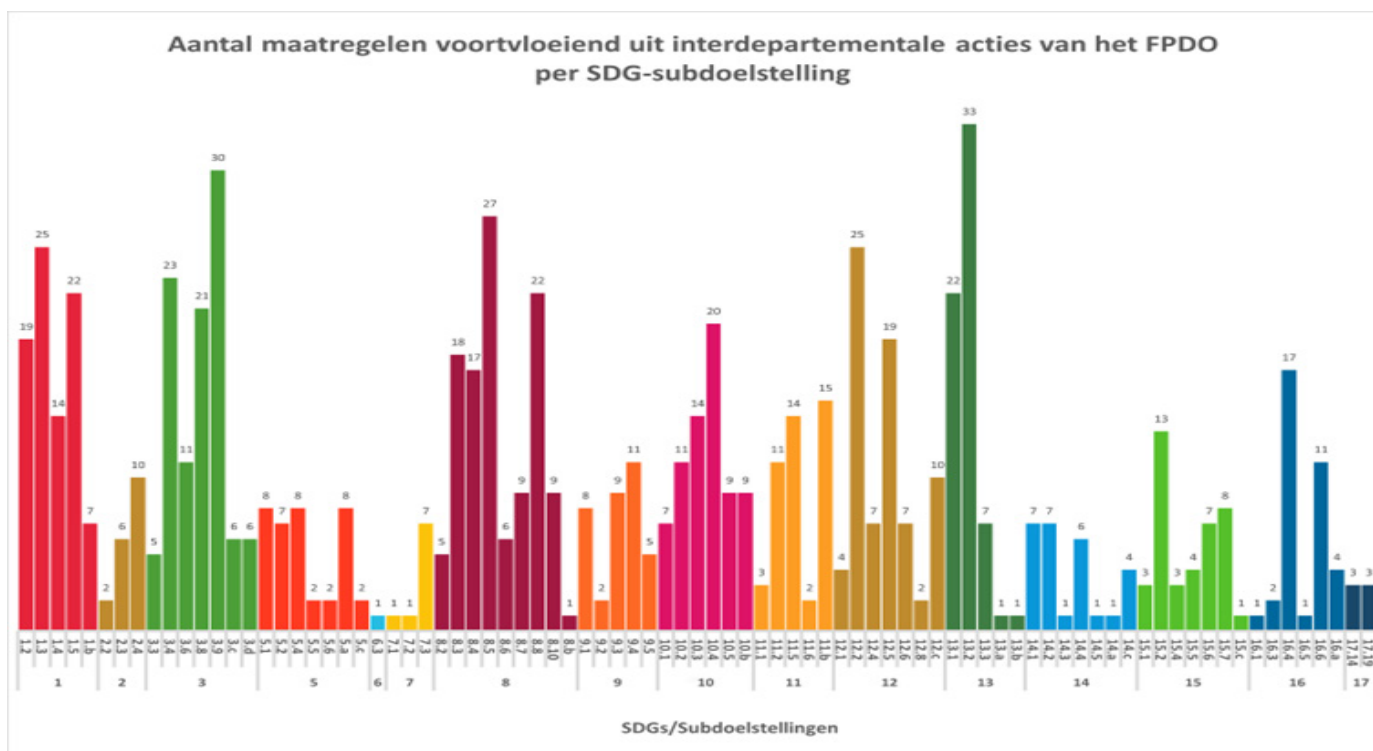
De twee onderstaande grafieken bieden een kwantitatief overzicht van de bijdrage van de FPDO-maatregelen aan de SDG-doelstellingen, rekening houdend met het feit dat de meeste maatregelen aan meerdere doelstellingen tegelijk bijdragen.

Aantal maatregelen volgens de richtlijnen van het FPDO per SDG subdoelstelling

Source: www.duurzameontwikkeling.be

Aantal maatregelen voortvloeiend uit interdepartementale acties van het FPDO per SDG-subdoelstelling

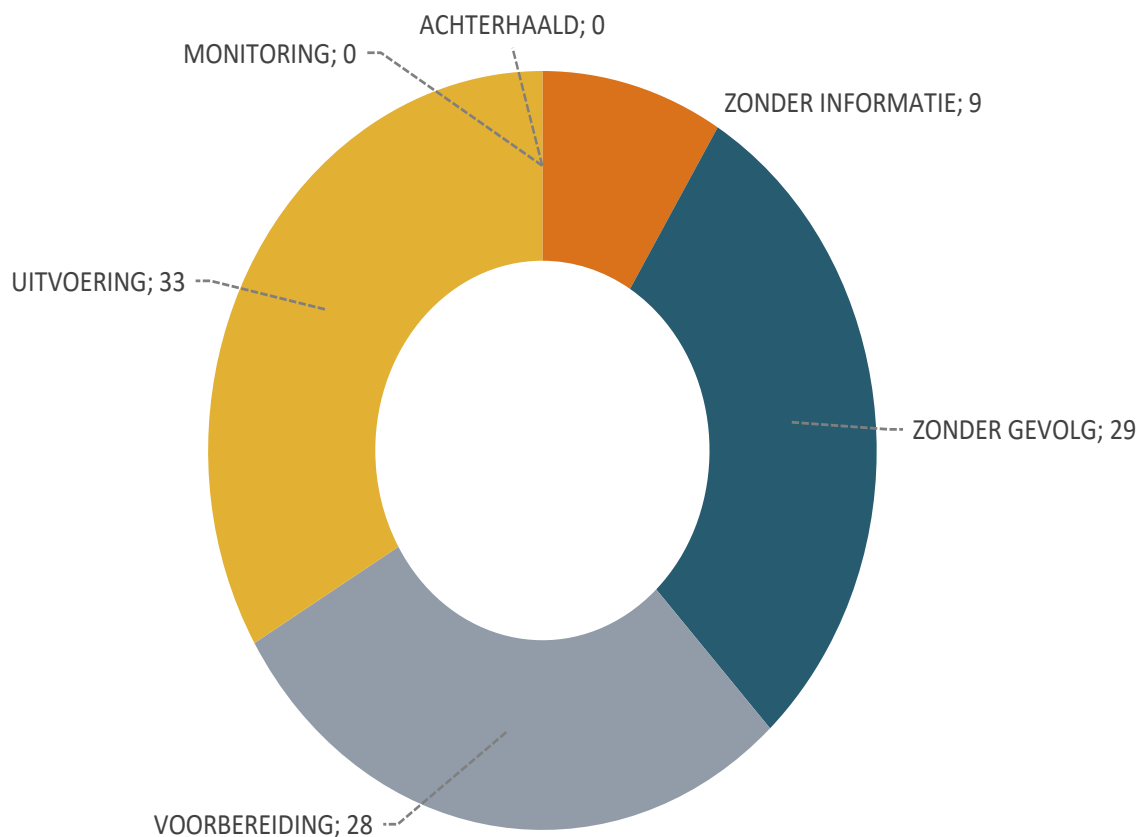

Source: www.duurzameontwikkeling.be

Stand van zaken van de uitvoering van het FPDO in 2022

Zoals bepaald in het FPDO komt de uitvoering van de maatregelen in het jaarverslag van de ICDO aan bod. De 239 maatregelen van het FPDO zijn toegewezen aan een of meer instanties die verantwoordelijk zijn voor de opvolging ervan. Ze stellen een jaarlijks verslag op in de databank van de ICDO. In het kader van zijn beleidsevaluatieopdracht analyseert het FPB de gegevens en verwerkt deze in februari en maart van het jaar erop.

15 maanden na de goedkeuring van het FPDO door de regering volgt hieronder een algemeen overzicht van het uitvoeringsstadium van de maatregelen van het plan.

Bron: Buts M. en Delbaere P. (2023), *Evaluatiemethode en eerste resultaten van de uitvoering van het Federaal Plan duurzame ontwikkeling 2021*, Brussel: Federaal Planbureau, Working Paper, mei 2023, www.plan.be.

De verschillende uitvoeringsstadia zijn als volgt bepaald (Buts en Delbaere, 2023):

- Zonder gevolg: categorie van maatregelen waarvoor er nog geen enkel voor derden merkbaar initiatief voor de uitvoering werd genomen.
- Voorbereiding: concrete uitwerking van de maatregel. Die fase loopt in theorie tot het moment waarop de doelen en instrumenten zijn gekozen en klaar om uitgevoerd te worden.
- Uitvoering: formulering, goedkeuring en afkondiging van de maatregelen, gevolgd door hun implementatie.
- Monitoring: verzameling van gegevens over de uitvoering van een individuele maatregel van het plan, wat eventueel tot bijstellingen kan leiden en, in voorkomend geval, tot een wetenschappelijke evaluatie met als doel het beleid oriënteren door advies uit te brengen over het opzet en de opvolging ervan.
- Achterhaald: categorie van maatregelen die door nieuwe beslissingen achterhaald zijn (bijvoorbeeld door maatregelen op andere beleidsniveaus).
- Zonder informatie: categorie van maatregelen waarover geen informatie beschikbaar is.

In mei 2023 zal het Federaal Planbureau de methodologie en de eerste gedetailleerde statistieken publiceren in een specifieke working paper over de uitvoering van het FPDO (Buts en Delbaere, 2023). Zie ook de rubriek over het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling op de FIDO-website www.duurzameontwikkeling.be.

4.2.

Strategische benadering van de federale overheidsdiensten inzake integratie van duurzame ontwikkeling

4.2.1. Definitie van de strategische benaderingen

Bestuursovereenkomst - Strategische plannen

Het KB van 4 april 2014 en de beslissing van de ministerraad van 6 maart 2015 bepalen dat duurzame ontwikkeling voortaan deel uitmaakt van de gemeenschappelijke transversale doelstellingen van alle federale overheidsdiensten voor de bestuursovereenkomsten 2016-2018. Die contracten zijn vervolgens verlengd tot 2021-2022.

Aangaande het beleid inzake duurzame ontwikkeling bepaalt het model dat door de Conferentie van voorzitters van de directiecomités van de federale overheidsdiensten is aangenomen dat elke FOD/POD het volgende zal doen:

1. Een beheerssysteem hanteren waarbij de lasten onder controle blijven (gebaseerd op de internationale richtlijnen op het vlak van maatschappelijke verantwoordelijkheid (ISO 26000) of het behoud van het EMAS-certificaat);
2. Jaarlijks een actieplan voor duurzame ontwikkeling opmaken (KB van 22 september 2004) en integreren in de bestuursovereenkomst;
3. Een geregelde en kwalitatieve dialoog aanvatten met de stakeholders over zijn werking en beleid;
4. Om de twee jaar rapporteren over zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid aan de hand van de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI).'

Tussen 1 januari 2021 en 31 maart 2022 zijn de meerjarige bestuursovereenkomsten en jaarlijkse bestuursplannen geleidelijk vervangen door een flexibeler systeem van strategische plannen, die geldig zijn voor de duur van de legislatuur, en door jaarlijkse operationele plannen. De beginselen van dat nieuwe systeem zijn vastgelegd in het [koninklijk besluit van 21 december 2021, tot wijziging van het koninklijk besluit van 29 oktober 2001 betreffende de aanduiding en de uitoefening van managementfuncties in de federale overheidsdiensten en de programmatorische federale overheidsdiensten en wijzigt het koninklijk besluit van 2 oktober 2002 betreffende de aanduiding en de uitoefening van de staffuncties in de federale overheidsdiensten en de programmatorische federale overheidsdiensten](#).

In juni 2022 heeft de ministerraad het voorstel van het college van voorzitters goedgekeurd om transversale doelstellingen in de strategische plannen op te nemen.

De volgende transversale doelstellingen worden dan ook als verplicht beschouwd:

- Deelnemen aan de opstelling en/of uitvoering van de volgende federale/nationale plannen:
 - Federaal handicapplan
 - Federaal Plan Gendermainstreaming
 - Federaal actieplan voor mentale veerkracht op het werk
 - Jaarlijkse actieplannen ter bestrijding van sociale fraude en sociale dumping
 - Federaal plan ter bestrijding van armoede en ongelijkheid
 - Federaal actieplan voor het aankoopbeleid
 - Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling
 - Federaal actieplan voor administratieve vereenvoudiging
 - Federaal Plan Circulaire Economie
 - Federaal actieplan ter bevordering van de fiets BE CYCLIST
 - Nationaal Energie- en Klimaatplan
 - Strategisch diversiteitsplan
 - Nationale strategie voor cyberveiligheid
 - Federaal actieplan tegen sociale en fiscale fraude
 - Federaal actieplan voor duurzame federale overheidsdiensten (in voorbereiding);
- De fysieke en mentale gezondheid van elke werknemer waarborgen in zijn personeelsbeleid;
- Zich ertoe verbinden een werkcultuur en arbeidsomstandigheden te handhaven of in te voeren die het evenwicht tussen werk en privéleven optimaliseren;
- Streven naar een toekomstbestendig hr-personeelsbestand;
- Actief deelnemen aan de doelstellingen van de regering inzake inclusie en de strijd tegen discriminatie (sociale discriminatie of discriminatie op basis van gender, seksuele geaardheid, handicap enz.) ;
- De gelijkheid van vrouwen en mannen in de samenleving bevorderen door de uitvoering van zijn opdrachten;
- Meewerken aan de invoering van een structureel anti-pestbeleid in organisaties;
- Onderzoeken of binnen de eigen bevoegdheden van rechtentoekenning en eventuele aangeboden gunstmaatregelen het beoogde doelpubliek bereikt wordt en indien nodig acties ondernemen om de takeup te verhogen ;
- Volwaardig deelnemen aan de voorbereiding en realisatie van overheidsdoelstellingen op het gebied van digitalisering van administratieve procedures;
- De IT-omgeving tegen cyberaanvallen beschermen;
- Zorgen voor de digitale toegankelijkheid van de proce-

dures (met bijzondere aandacht voor mensen die getroffen zijn door de digitale kloof) en daarvoor een jaarlijkse analyse uitvoeren.

- Doelstellingen vastleggen in de operationele plannen doelstellingen met betrekking tot klantgerichtheid en de verbetering van de diensten o.a. op basis van het Federaal Actieplan Handicap die hij aan de Belgische samenleving verleent

- Actief streven naar internationale contacten (experten), best practices, innovatieve oplossingen voor gemeenschappelijke uitdagingen binnen hun respectievelijke expertisedomeinen bij buitenlandse overheidsdiensten en die delen met de andere geïnteresseerde FOD's/POD's.

- Volop meewerken aan de begrotingsdoelstellingen van de regering;

- Bijdragen tot een beleid inzake doeltreffende, efficiënte en interactieve transversale communicatie (informerende, sensibiliserende, converserende) die is aangepast aan de noden van de burger;

- Een maximale inspanning leveren om de wetgeving zo eenvoudig mogelijk te houden;

- De organisatiebeheersing op een degelijke manier organiseren en een gunstig en tijdig gevolg geven aan eventuele auditresultaten.

- Zich ertoe verbinden een milieu- en sociaal beheersysteem op te zetten waarmee ten minste de milieu- en sociale impact van de werking kan gemeten worden

De volgende transversale doelstellingen worden dan ook als verplicht beschouwd:

- Nagaan hoe het energieverbruik en de energie-efficiëntie kunnen worden verbeterd door een audit binnen de IT-afdeling,

- Een externe controle aanvragen van de belangrijkste leveranciers van de federale regering op hun sociale verantwoordelijkheid voor producten en diensten op de noodlijst en van contractwaarden boven de Europese drempel.

De SDG's en de langetermijnvisie inzake DO

België heeft zich ertoe verbonden bij te dragen tot de Sustainable Development Goals (SDG's) die de Verenigde Naties tegen 2030 hebben goedgekeurd alsook tot de doelstellingen zoals vastgelegd in de langetermijnvisie (LTV) inzake duurzame ontwikkeling (DO) tegen het jaar 2050. Sinds 2015 worden de federale overheidsdiensten ertoe aangemoedigd een strategische benadering uit te werken om de structurele verankering van deze verschillende doelstellingen te verzekeren op het vlak van hun werking en hun beleid. Zo dienen ze hun maatschappelijke verantwoordelijkheid ten volle op te nemen en hun niveau van ambitie inzake de integratie van duurzame ontwikkeling te definiëren.

De federale overheidsdiensten kunnen via drie kanalen bijdragen tot de verwezenlijking van hun doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling (SDG en LTV):

- Bestuursvereenkomst / strategisch plan;
- Bestuursplan / operationeel plan;
- Jaarlijks actieplan inzake DO.

Sommige FOD's nemen de DO-doelstellingen op in hun bestuursovereenkomst / strategisch plan en vertalen ze dan naar het bestuursplan / operationeel plan. Als dat bestuurs- / operationeel plan de elementen bevat van het actieplan DO, voorzien in het KB cellen DO, hebben de FOD's geen SD-actieplan meer nodig. Andere FOD's nemen die doelstellingen niet op in hun bestuursovereenkomst / strategisch plan maar in hun bestuursplan / operationeel plan en nog anderen gebruiken enkel een actieplan DO als basis.

4.2.2. Rapportering betreffende de strategische benaderingen

De FOD Mobiliteit en Vervoer bevestigt dat duurzame ontwikkeling centraal staat in de opdrachten van de organisatie. De impact van het vervoer op het klimaat, de luchtkwaliteit en de verkeersopstoppingen is een feit. Daarom streeft de FOD Mobiliteit naar een zo duurzaam mogelijk mobiliteitsbeleid. Het actieplan DO is opgenomen in de bestuursovereenkomst 2021-2023.

De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft op 28 januari 2022 zijn strategisch plan 2022-2024 ondertekend. Het strategisch plan bevat de afspraken die de FOD Werkgelegenheid, vertegenwoordigd door de voorzitter van het directiecomité, en de federale regering, vertegenwoordigd door de Minister van Werk, onderschrijven voor de komende 3 jaren. Het bevat een beschrijving van de activiteiten die als basis dient voor de omschrijving van de teamdoelstellingen en de individuele doelstellingen voor de evaluatiecycli van de federale ambtenaren. In het strategisch plan is ook de beleidsverklaring in het kader van het geïntegreerd kwaliteitsmilieu- en veiligheids- en gezondheidsmanagementsysteem opgenomen. De FOD WASO voert de opdrachten welke voortvloeien uit zijn missie doeltreffend en met de hoogst mogelijke kwaliteit uit. Ze doet dit door de beschikbare middelen efficiënt in te zetten, nieuwe wetenschappelijke evoluties op te volgen en moderne managementstechnieken toe te passen. Vijf specifieke duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties zijn hierbij de rode leidraad: SDG 3. goede gezondheid en welzijn, SDG 5. gendergelijkheid, SDG 8. eerlijk werk en economische groei, SDG 10. ongelijkheid verminderen en SDG 16. vrede, justitie en sterke publieke diensten.

In het strategisch plan 2022-2024 wil de FOD Economie bouwen aan de economie van morgen voor consu-

menten en ondernemingen. De FOD Economie voorziet de hefboomen voor een competitieve, goedwerkende en duurzame economie. Duurzaamheid is een belangrijke strategische as voor deze legislatuur. De F werkt aan een slimme, duurzame en inclusieve economie. Een circulaire economie waarbij het sociale aspect niet vergeten wordt. De FOD neemt deel aan het economisch beleid en werkt mee aan het vastleggen van een modern wettelijk kader voor de Belgische economie, rekening houdend met de institutionele, Europese en internationale context. De bescherming van de consumenten en de ondernemingen, met specifieke aandacht voor de kmo's, staat hierbij centraal. Het beleid van de FOD inzake duurzame ontwikkeling wordt gecoördineerd door de Cel Duurzame Ontwikkeling, waaraan een vertegenwoordiger van iedere overheidsdienst deelneemt. De acties die daaruit voortvloeien komen er soms op eigen initiatief, maar er zijn ook federale, Belgische, Europese of internationale verplichtingen. De cel heeft een vertegenwoordiger die deelneemt aan de vergaderingen van de ICDO, dat het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling coördineert. Op internationaal vlak is de Agenda 2030 van de Verenigde Naties (VN) de belangrijkste verbintenis. Die agenda beschrijft de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals, SDG's) die België wil bereiken tegen 2030.

De FOD Kanselarij van de eerste minister wil via de bestuursovereenkomst een antwoord bieden op negen uitdagingen die een impact hebben op maatschappelijk, milieu, economisch en ethisch vlak.

1. Ondersteuning van de werking van de federale regering door de kwaliteit en de continuïteit van de diensten die we aanbieden.
2. Transparante informatie door een efficiënte communicatie van de beslissingen van de federale regering en van de diensten die de federale overheid.
3. Verantwoorde openbare investeringen door de voorbereiding van de reglementering van overheidsoopdrachten door bijzondere aandacht te bieden aan maatschappelijke en milieuclausules te schenken.
4. Ondersteuning van het overleg tussen de federale staat en de deelstaten en tussen de federale staat, de deelstaten en de vakbonden door onze deskundigheid en het vertrouwen dat wij opwekken.
5. Optimale federale administratie door als drijvende kracht achter belangrijke projecten op te treden, door in transversale projecten te investeren en door gemeenschappelijke waarden te delen.
6. Gelijkheid voor iedereen door het uitvoeren van actieplannen zoals gendermainstreaming, handistreaming, diversiteitsbeleid ...
7. Welzijn en motivatie van het personeel: • door werkinstrumenten en -processen te verbeteren • door gezonde voeding te promoten • door de per-

soneelsleden aan te moedigen een carrièreplan te verwezenlijken • door interne mobiliteit te stimuleren

8. Zichtbaarheid en promotie van de federale instellingen, promotie-, communicatie- en bewustmaking-sacties en de organisatie van evenementen met een hoge toegevoegde waarde.

9. Duurzame ontwikkeling dagelijks aanpakken op verschillende vlakken: • afval • mobiliteit • CO₂-vermindering • energie-, water- en papierverbruik

De POD Maatschappelijke Integratie bereidt een inclusief federaal beleid voor maatschappelijke integratie voor, voert het uit, evalueert het en volgt het op, zodat de sociale grondrechten aan iedereen op duurzame wijze gegarandeerd worden, in samenwerking met de OCMW's: het zet in op het leefloon, tewerkstelling en loopbaanbegeleiding, dringende medische hulp, de verwarmingstoeslag, schuldbemiddeling en budgetbegeleiding, preventie van en strijd tegen armoede (vierde federaal plan armoedebestrijding), personen in armoede en federale overheidsdiensten in nauwer contact brengen (dankzij de hulp van ervaringsdeskundigen), verdeling van voedselpakketten aan de meest behoeftigen door het OCMW en andere instellingen (via het FEAD-project).

Gedurende de legislatuur 2022-2024 werkt de FOD Justitie op strategische assen, vastgelegd in het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO). Het actieplan voorziet in onafhankelijk (strategisch) toezicht door de eenheid DO in samenwerking met de strategische diensten die verantwoordelijk zijn voor het toezicht op de operationele plannen en de strategische doelstellingen. Bovendien wordt binnen de organisatie interoperabel samengewerkt om de monitoringsystemen zoveel mogelijk aan elkaar te koppelen. Zo worden projecten en processen die gekoppeld zijn aan of gekwalificeerd zijn als maatregelen in het Actieplan DO van de FOD gekoppeld aan het label DO binnen het monitoringsysteem voor strategische doelstellingen om de cel DO automatisch in te lichten over de voortgang van die projecten / processen (lopende maatregelen). Het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling maakt ook integraal deel uit van het strategisch plan van de Federale Overheidsdienst Justitie als transversale strategische doelstelling.

De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu verklaart dat het nieuwe strategisch plan van de FOD nog niet gevalideerd is door de bevoegde minister (maar wel door de drie andere ministers) op 31/12/2022. Daarom is de hele strategische aanpak van DO gelijk aan die uit het contract (2019-2021 en 2022-2024) en verlengd tot de ondertekening door de minister. De strategische aanpak van DO in de nieuwe overeenkomst houdt echter dezelfde richtlijnen aan en gaat verder wat betreft de integratie van DO en de SDG's in onze beheers- en beleidsinstrumenten. Om zo efficiënt mogelijk aan al die verplichtingen te kunnen voldoen,

bestond de strategische lijn die het directiecomité van de FOD volgde erin duurzame ontwikkeling van meet af aan strategisch en operationeel te integreren in de bestuursovereenkomst van de FOD (2016-2018) en in zijn beheers- en controle-instrumenten. Duurzame ontwikkeling gaat over de manier waarop de economische, sociale en milieugebonden aspecten in overweging worden genomen in:

- de voorbereiding van de strategie en van het beleid van de FOD;
- de interne werking van de FOD (beheer), waarbij de vooropgestelde perspectieven op korte, middellange en lange termijn voor ogen blijven

De verbintenissen van de FOD inzake duurzame ontwikkeling zijn op verschillende niveaus in de bestuursovereenkomst vastgelegd. In de voorbereiding van onze nieuwe bestuursovereenkomst (2019-2021 en 2022-2024) is de plaats van DO en de SDG's bovendien nog strategischer en wordt ze omgezet in projectbeschrijvingen. (...) Sinds het Programma voor Duurzame Ontwikkeling 'Horizon 2030' van de Verenigde Naties in september 2015 werd goedgekeurd, heeft de federale regering voortdurend herhaald dat ze de ambitie koestert om de 17 doelstellingen te verwezenlijken die in dit programma worden beschreven. Als gevolg van zijn bevoegdheden is de FOD Gezondheid nauw betrokken bij de rechtstreekse uitvoering van meerdere van deze doelstellingen (gezondheid, voeding, bestrijding van klimaatverandering, biodiversiteit, oceanen, efficiënte instellingen ...) en bij de positieve (of negatieve) indirecte gevolgen die onze activiteiten kunnen hebben op de verwezenlijking van de andere doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling. Zowel op internationaal, Europees, nationaal als interfederaal niveau gaat de FOD Gezondheid een verbintenis aan in het kader van deze benadering van duurzame ontwikkeling, door zijn beleid uit te werken en te implementeren in lijn met de 17 universele doelstellingen van het Programma 'Horizon 2030' van de Verenigde Naties (en bij uitbreiding de doelstellingen van de strategische federale langetermijnvisie (2050) voor duurzame ontwikkeling). Daartoe worden de verantwoordelijkheden en verbintenissen van onze FOD alsook de verbanden tussen zijn activiteiten en de SDG's overgenomen en geïntegreerd op verschillende niveaus van de bestuursovereenkomsten 2019-2021 en 2022-2024, haar implementatie en haar monitoring. Op operationeel niveau, voor zover dit relevant is, worden de verbanden met de SDG's nader beschreven:

- In de strategische doelstellingen van de overeenkomst zelf;
- In de toekomstige bestuursplannen die de operationele uitwerking van de overeenkomst vormen;
- In de projectfiches die meer bepaald zullen toelaten de uitvoering ervan op te volgen en te evalueren.

Er wordt voorrang gegeven aan de projecten en maatregelen

die tegemoetkomen aan het One World, One Health-principe zoals dat wordt gedefinieerd in de nieuwe strategische visie van onze instelling en die een transversale implementatie vereisen die bevorderlijk is voor de samenhang en de samenwerkingsverbanden tussen onze verschillende bevoegdheden en opdrachten. Op strategisch niveau zal de FOD op proactieve wijze blijven bijdragen aan een transversaal beleid van duurzame ontwikkeling, meer bepaald via:

- De voorbereiding van de bijdrage van de dienst tot het beleid inzake duurzame ontwikkeling. De manier(en) waarop de overheidsdienst een kader creëert voor zijn beleid en dat beleid in verband brengt met de uitdagingen en doelstellingen zoals die worden geformuleerd in de langetermijnvisie voor duurzame ontwikkeling van het programma van de Verenigde Naties tegen het jaar 2030 (Sustainable Development Goals);
- De coördinatie van de bijdrage van de dienst tot de uitvoering van het federaal beleid voor duurzame ontwikkeling, waartoe de uitvoering behoort van de maatregelen van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling die werden toevertrouwd aan de FOD (vertegenwoordiger van de FOD bij de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO), ondersteuning van de cel), evenals de verwezenlijking van de doelstellingen van de langetermijnvisie voor duurzame ontwikkeling en van het programma 2030 van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals);
- De terbeschikkingstelling van expertise met betrekking tot de opdrachten van de FOD. Dat omvat:
 - o De vertegenwoordiging van de FOD in de ICDO (vertegenwoordiger van de FOD bij de ICDO, ad hoc ondersteuning door deskundigen) en in haar werkgroepen (vertegenwoordiger van de FOD bij de ICDO, deskundigen ad hoc, leden van de cel ...);
 - o De deelname aan het netwerkoverleg van de DO-cellen (vertegenwoordiger van de FOD bij de ICDO als coördinator van de cel, steun van de leden van de cel ...);
 - o Ondersteuning en opvolging bij de uitvoering van de regelgevingsimpactanalyse (RIA) 4 voor de aspecten met betrekking tot DO.

Op operationeel niveau staat de FOD Gezondheid in voor de opvolging en de uitvoering van het beleid met betrekking tot de voorbeeldfunctie van de federale overheidsdiensten via de integratie van duurzame ontwikkeling in de dagelijkse werking van de FOD, meer bepaald door: het intern milieubeheer (behoud van de EMAS-certificatie of een gelijkwaardige certificatie), de duurzame mobiliteit van het personeel (inachtneming van de regelgeving, mobiliteitsplan ...), duurzame overheidsopdrachten (milieu- en sociale criteria, monitoring, rapportering ...)

en de bewustmaking van het personeel voor duurzame ontwikkeling (news, info, DO-dag ...). De FOD zal het duurzame aspect van de activiteiten in het kader van het redesign op actieve wijze ondersteunen, inzonderheid bij de verhuizing van de FOD, het RIZIV en het FAGG naar het nieuwe gebouw waar ze samen hun intrek zullen nemen.

De FOD Sociale Zekerheid wil in het algemeen actief bijdragen tot de 55 doelstellingen van de langetermijnvisie op duurzame ontwikkeling (LTV) en tot de verwezenlijking van de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) en wil duurzaamheid op een transversale manier in alle projecten opnemen.

Wat het interne beheer betreft:

- Op het vlak van milieu: de impact verminderen betekent ook het milieubeheer verbeteren, duurzame vervoerswijzen bevorderen, duurzaamheidscriteria opnemen in zijn aankopen/overheidsopdrachten, duurzame voeding promoten en aanbieden en evenementen op duurzame wijze organiseren.

- Op sociaal vlak: bevordering van het welzijn van het personeel, aanmoediging van samenwerkings- en solidariteitsprojecten, invoering van een diversiteitsbeleid.

In zijn beleidsondersteunende missie wil de FOD werken aan duurzame sociale bescherming: er zal bijzondere aandacht worden besteed aan het beginsel van 'gendermainstreaming' en 'handstreaming' in de verschillende fasen van de beleidsuitvoering en aan een betere uitvoering van de RIA's.

Hoewel het geen bestuursovereenkomst / strategisch plan heeft zoals de andere overheidsdiensten, verklaart Defensie dat het actief bijdraagt tot de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling van de federale regering en dat het de ambitie heeft om zelf een duurzamere organisatie te worden in overeenstemming met de missie en de geplande transformatie van Defensie. De acties voor duurzame ontwikkeling sluiten aan bij de Agenda 2030 en de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals, SDG's) van de Verenigde Naties en dragen bij tot de langetermijnvisie op duurzame ontwikkeling van de federale regering en tot de klimaatdoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs (Europese Green Deal, Nationaal Energie- en Klimaatplan ...).

4.3. SDG's als Kompass

SDG's centraal in de acties van federale overheidsdiensten

De opzet van een nieuw federaal plan voor duurzame ontwikkeling, dat op 1 oktober 2021 door de ministerraad is goedgekeurd, heeft de wens nieuw leven ingeblazen om vanaf 2022 een gezamenlijke aanpak en dus meer transversale acties te volgen om de verbintenissen die het plan bevat, te verwezenlijken.

Dat plan vormt nu de belangrijkste basis voor de bijdrage van de federale overheidsdiensten aan de uitvoering van de Agenda 2030 van de Verenigde Naties en aan de verwezenlijking van de 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's of Sustainable Development Goals). Buiten het kader van het FPDO? blijven de FOD's en de POD's echter individueel en binnen hun bevoegdheden andere projecten uitvoeren die voldoen aan de SDG's.

Enkele van de acties of maatregelen die uit de ICDO-gegevensbank zijn gehaald, zijn:

- FOD Binnenlandse Zaken: Bestrijding van huiselijk geweld: In 2022 kregen 15 lokale projecten een financiële impuls in de strijd tegen huiselijk geweld. Er zal een traject worden ingevoerd om die op te volgen en te evalueren. Projecten die een positieve evaluatie hebben gekregen, zullen aan de plaatselijke autoriteiten worden voorgelegd als goede praktijken.
- FOD Sociale Zekerheid of POD Maatschappelijke Integratie :
 - Opzetten van socialebeschermingsvoorzieningen voor de meest kwetsbare personen door een betere toegang tot sociale uitkeringen en afgeleide rechten te garanderen (strijd tegen non-take-up). De aanpak bestaat erin de statuten, de drempels voor het recht op sociale uitkeringen en de berekening van de middelen voor het recht op sociale bijstand te harmoniseren en een projectoproep lanceren voor de ondersteuning van de proactieve identificatie van rechthebbenden.
 - Zorgen voor de volledige en daadwerkelijke participatie van vrouwen in de samenleving via het Miriam-project. De POD MI wil die armoede bestrijden en het sociale isolement van alleenstaande moeders in armoede die steun krijgen van het OCMW doorbreken. Door een combinatie van individuele begeleiding en groepswork slaan zij geleidelijk de weg naar empowerment in.
 - Ervoor zorgen dat er meer jongeren en volwassenen zijn met de technische vaardigheden die nodig zijn voor tewerkstelling en het vinden van waardig werk via het Digilab-project, door projecten te steunen die digitale inclusie bevorderen.
- FOD Financiën:
 - Publieke toegang tot informatie garanderen - Corres-

pondentieproject: Dit project voorziet in de digitale ontvangst en beantwoording van onze correspondentie via het beveiligde platform MyMinfin. Nadat de dossierbeheerder het document heeft verzonden, is het onmiddellijk digitaal beschikbaar voor de belastingplichtige en diens vertegenwoordiger. In MyMinfin kunt u, naast bekijken en opslaan, ook kiezen om onmiddellijk op de brief te reageren in de daarvoor bestemde vakken. U kan de brief tussentijds opslaan en bijlagen toevoegen. Sinds vorig jaar is die functie beschikbaar voor sommige van onze brieven. De functie wordt geleidelijk uitgerold.

- Tegen 2030 de illegale geld- en wapenstromen aanzienlijk verminderen, de recuperatie en teruggave van gestolen goederen versterken en alle vormen van georganiseerde misdaad bestrijden - Terrorisme helpen bestrijden.

De Schatkist is bevoegd om in het kader van de strijd tegen de financiering van terrorisme tegoeden te bevriezen. Het project 'Digitalisering van financiële sancties' wil zo veel mogelijk tijdrovende administratieve taken digitaliseren, zodat er meer tijd overblijft voor echte controletaken. In de praktijk bevat de tool alle dossiers en (contact)gegevens die nodig zijn voor het beheer en de controle van de sanctieregelingen op internationaal, Europees en nationaal niveau. De bevoegde diensten kunnen er gegevens aan toevoegen, de meest recente lijsten raadplegen en de nodige verzoeken indienen.

- FOD Economie: Voor het jaar 2022 werkte de Directie Energie aan de vergroening van onze energiebevoorrading. Dat doet ze door het aanbestedingsmechanisme voor windenergie op zee in te zetten en door mogelijke uitbreidingen van onze windparken op zee te onderzoeken. Bovendien heeft die directie een projectoproep voor innovatieve waterstofprojecten gelanceerd. De Directie Economische reglementering heeft aan verschillende projecten gewerkt. Als eerste stap lanceerde de directie de projectoproep 'Women in Digital', gericht op een grotere participatie van vrouwen in de digitale wereld om zo een grotere digitale inclusie te bereiken. Ten tweede werd gewerkt aan de omzetting van de nieuwe Europese richtlijn betreffende de publicatie van extrafinanciële gegevens (duurzaamheidsrapportering). Ten derde biedt Consumer Connect een nieuw consumentenloket om consumenten beter te informeren over hun rechten. De Directie Economische Analyses en Internationale Economie richtte zich vooral op het Federaal actieplan voor de circulaire economie. In het kader van het Nationaal herstel- en veerkrachtplan kreeg het departement een budget toegewezen voor de actie Belgium Builds Back Circular, waarin een projectoproep wordt voorbereid voor de vervanging van gevaarlijke chemische stoffen. Om de uitdagingen bij de inzet van financiële middelen voor circulaire activiteiten in kaart te brengen, werd op 22/11/2022 samen met

de partners een seminarie georganiseerd om oplossingen te zoeken. De dienst KMO-beleid richtte zich op het Federaal actieplan voor de circulaire economie, met de actie Belgium Builds Back Circular, onderdeel van het Nationaal Herstel- en Veerkrachtplan (bewustmaking en voorlichting van KMO's over de circulaire economie: zelfevaluatietool, website, bewustmaking en bewustmakingscampagnes en voorlichting van KMO's rond de circulaire economie gedurende drie jaar). De KMO's werden ook ondersteund in de strijd tegen cyberaanvallen via een bewustmakingscampagne en de ontwikkeling van een analyse van de cyberveiligheid. De directie zet zich ook in voor de bescherming van kwetsbare economische actoren via studies en projecten die vrouwelijk en divers ondernemerschap ondersteunen. (...) Statbel heeft zeer kwalitatieve statistieken opgesteld die het beleid inzake duurzame ontwikkeling ondersteunen, bijvoorbeeld door gegevens te publiceren over recycling, productie, gelijkheid, verkeersdoden en het effect van corona op armoede.

De SDG's in de algemene beleidsnota's

Het FIDO is verantwoordelijk voor de rapportage over de integratie van de SDG's in de beleidsnota's aan de ministerraad. De eerste oefening in die aard was gericht op de **beleidsnota's voor 2022**, die in november 2021 aan het Parlement werden voorgelegd. De leden van de ICDO zijn tijdens hun plenaire vergadering in mei op de hoogte gebracht over de inhoud van dat verslag (zie punt 3.3. De activiteiten van de ICDO).

De **beleidsnota's 2023** zijn op hun beurt in november 2022 aan het parlement voorgelegd. Daaruit blijkt dat:

- 30 beleidsnota's leggen expliciet een link tussen de voorgestelde beleidsmaatregelen en de SDG's en/of de SDG-doelstellingen;
- 8 beleidsnota's integreren de SDG's en/of de SDG-doelstellingen niet;
- 4 beleidsnota's maken in een apart hoofdstuk of onderdeel een algemene verwijzing naar duurzame ontwikkeling of naar de SDG's of verwijzen naar een website over de SDG's.

5

DUURZAAM BEHEER IN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN

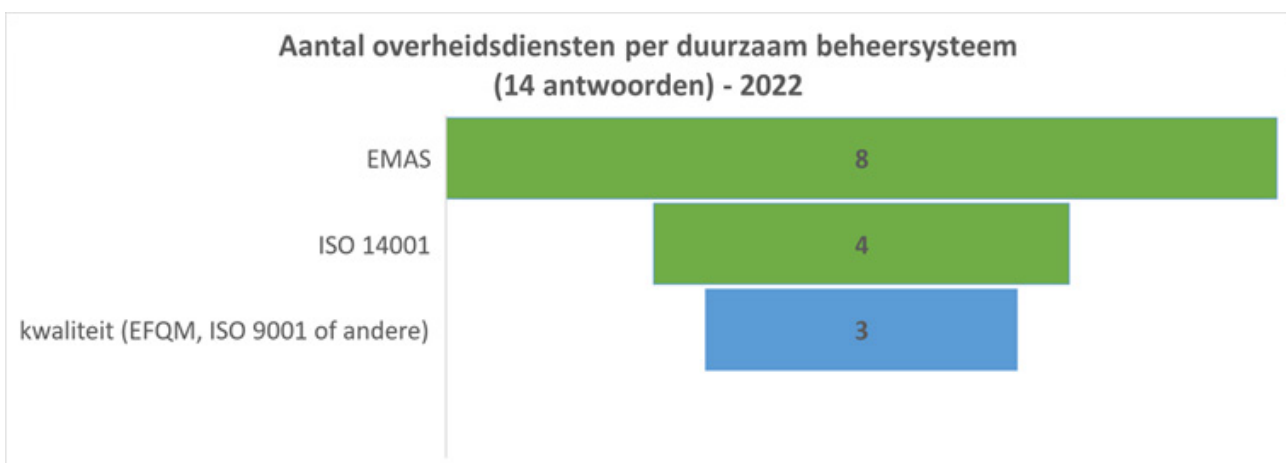
5.1.

Keuze van een duurzaam beheersysteem

Op het vlak van duurzaam beheer bestaat er een ruime waaier aan tools om de interne werking van organisaties te verbeteren. Zo kunnen de federale overheidsdiensten gebruik maken van al dan niet gecertificeerde normen op het gebied van:

- Milieumanagement: EMAS, ISO 14001, Label Ecodynamische onderneming of ander;
- Kwaliteitsmanagement: CAF, EFQM, ISO 9001 of ander;
- Management van maatschappelijke verantwoordelijkheid: ISO 26000, IQNet SR10, CARS of ander.

14 van de 14 federale overheidsdiensten hebben via de onlinedatabase van ICDO informatie gerapporteerd over de toepassing van een duurzaam beheersysteem.

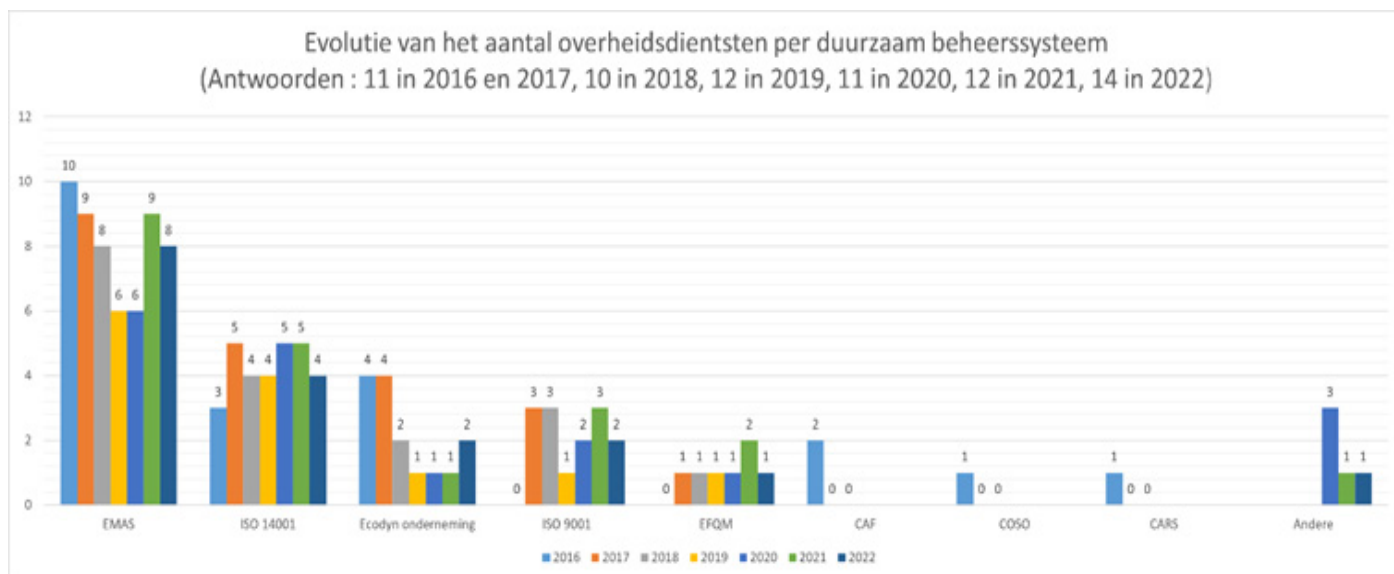

Bron: Database ICDO – februari 2023

Van de 14 respondenten:

- o zijn er 8 EMAS-geregistreerd, 1 combineert EMAS met het label «Ecodynamisch bedrijf», 3 combineren EMAS met ISO 14001 en 1 combineert EMAS met de andere twee referenties.
- o hebben er 3 ook een systeem van kwaliteitsbeheer (EFQM, ISO9001 of andere).
- o Op het vlak van maatschappelijk verantwoord management heeft geen enkele FOD een label, norm of certificering.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het aantal federale overheidsdiensten dat tussen 2016 en 2022 over een of meerdere duurzame beheersystemen beschikte:

Bron: Database ICDO – februari 2023

5.2.

Dialogo met de belangheb- benden

De ISO 26000-norm geeft de volgende definities :

- Dialogo met de stakeholders: 'een activiteit onder- nomen om mogelijkheden voor dialogo te schep- pen tussen een organisatie en een of meer van haar stakeholders, met het doel om een kennisbasis te creë- ren voor besluiten van de organisatie.
- Stakeholder: individu of groep die een belang heeft bij de beslissingen of activiteiten van een organisatie

De dialogo met de stakeholders is bijgevolg een belan- grijk principe in een aanpak van maatschappelijke ve- rantwoordelijkheid.

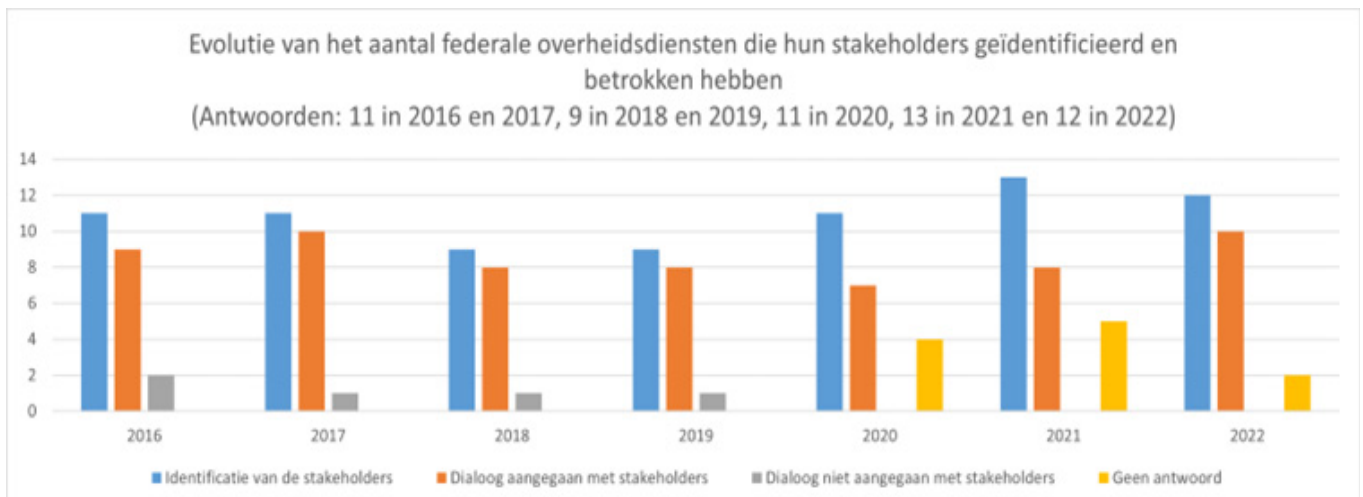
12 van de 14 federale overheidsdiensten hebben via de onlinedatabase van ICDO informatie gerapporteerd over het tot stand brengen van een dialogo met hun stakehol- ders.

Alle respondenten verklaren dat ze hun stakeholders he- bben geïdentificeerd. 10 onder hen zijn in dialogo gegaan met hun stakeholders en 2 hebben niet gepreciseerd of er een dialogo werd gestart.

Bron: Database ICDO – februari 2023

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het aantal federale overheidsdiensten dat tussen 2016 en 2022 hun stakeholders heeft geïdentificeerd en een dialogo met hen heeft aangevat:

Bron: Database ICDO – februari 2023

Goede praktijken van de FOD BOSA:

In kader van EMAS worden op regelmatige basis de verschillende stakeholders geraadpleegd. Dit zal ook zo zijn voor de projecten rond DO. Klantenstuurgroep en stakeholder stuurgroep die min 3 keer per jaar samenkomt.

Goede praktijken van de FOD Economie:

De FOD Economie heeft voor de drie voogdijministers Dermagne, Van der Straeten en Clarinval een materialiteitsmatrix opgesteld. Hierbij werden verschillende duurzaamheidsthema's die tot de competenties behoren van de Ministers afgetoetst met de stakeholders.

Goede praktijken van de FOD Kanselarij:

De dialoog met de stakeholders is geïntegreerd in het Actieplan voor duurzame ontwikkeling van de Kanselarij. De dialogen vinden voornamelijk plaats op het niveau van COMMnetKern en de Commissie voor overheidsopdrachten.

In het kader van de voorlichting aan de burger is de algemene directie (AD) Externe Communicatie samen met de FOD BOSA medevoorzitter van COMMnetKern (CNK). Het CNK is het netwerk van communicatieambtenaren van de federale instellingen. Deze instellingen zijn stakeholders waarmee de AD Externe Communicatie een dialoog aangaat in het kader van de communicatie van de federale instellingen. Met deze dialoog draagt de AD Externe Communicatie bij tot Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling 16 (ODD/SDG), met name punt 16.6: «Doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen op alle niveaus». In 2022 vonden vier vergaderingen plaats en een strategische sessie («Woodsmeeting») van anderhalve dag. Tijdens een vergadering werd een onderwerp «duurzame ontwikkeling», gekoppeld aan communicatie, besproken. Dit betrof een aantal belangrijke punten met betrekking tot de communicatie in het laatste activiteitenverslag van de Federale Ombudsman. De aandacht van de stakeholders van het CNK ging dus uit naar goede praktijken en aandachtspunten op het vlak van de doeltreffendheid van de instellingen via hun communicatie- en informatie-activiteiten.

Goede praktijk van de FOD Financiën:

Als FOD Financiën staan wij permanent in contact met onze stakeholders. Hun opmerkingen en suggesties worden in een permanent verbeteringstraject via projecten meegenomen. Voor de tweede maal in vijf jaar zijn wij eind 2022 ook begonnen aan het opmaken van een materialiteitsanalyse. Hierin identificeren wij onze belangrijkste thema's en stakeholders en gaan we na ofdat deze gewijzigd zijn. Zo blijven we steeds up-to-date.

Goede praktijken van de FOD Volksgezondheid:

De verwezenlijking van het gezondheids- en milieubeleid is een maatschappelijke verantwoordelijkheid, die niet kan slagen zonder een sterke inzet van de betrokken

sectoren en professionals, alsook van de burgers in het algemeen. De samenwerking met hen maakt het mogelijk ervoor te zorgen dat er een draagvlak is voor het ontwikkelde beleid op het terrein. Op het gebied van de gezondheidszorg zijn ziekenhuizen, zorgprofessionals en verleners van medische noodhulp belangrijke klanten. Onze FOD werkt dan ook nauw samen met hun koepel- en beroepsorganisaties. De universiteiten spelen een sleutelrol in de adviesorganen en zijn een cruciale partner in het gezondheidsbeleid. Wij betrekken ook verzekeringsinstellingen en patiëntenorganisaties bij het beleid. Aangezien wij de betrokkenheid van de patiënten willen vergroten, zullen zij in de toekomst een belangrijker rol spelen. In het kader van de Public Health Emergencies (PHE) wordt nauw samengewerkt met ziekenhuizen, laboratoria en wetenschappelijke instellingen. Bij de uitwerking van diverse federale maatregelen op milieugebied worden de werkgeversorganisaties, de vakbonden en de betrokken ngo's geraadpleegd. Deze raadpleging gebeurt per thema of per dossier. In dit verband is de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling een bevoorrechte partner. Andere vormen van samenwerking met bedrijfsfederaties zijn op touw gezet via sectorale overeenkomsten. Al deze vormen van samenwerking worden opgevolgd door het DG Leefmilieu, dat ook instaat voor het beheer van de bijdragen die België levert aan internationale organisaties die actief zijn op het vlak van het leefmilieu. Op het gebied van de veiligheid van de voedselketen en het voedingsbeleid worden de beroepsfederaties van de voedings-, distributie- en landbouwsector (bv. FEVIA en COMEOS, de Boerenbond, FWA) en de consumentenverenigingen geraadpleegd wanneer nieuwe wetgeving wordt uitgewerkt. Dit gebeurt via de Adviesraad inzake voedingsbeleid en gebruik van andere consumptieproducten. Ook voor het beleid inzake dier- en plantgezondheid is overleg over het beleid en de implementatie van nieuwe regelgeving tot stand gebracht met de betrokken sectoren (landbouworganisaties, verenigingen van veeartsen, aardappeltelers, enz.). Voor inspectie-opdrachten is samenwerking met de bedrijven en de federaties van essentieel belang. De resultaten van de milieucampagnes worden megedeeld aan de bedrijfsfederaties en aan het grote publiek. Het op Europees niveau opgezette systeem om snel alarm te kunnen slaan (RAPEX) maakt het mogelijk stoffen of producten die gevaarlijk zijn voor de gezondheid of het milieu, uit de handel te nemen en na te gaan of deze terugtrekking doeltreffend is. De meeste betrokken bedrijven werken mee door de verdachte loten vrijwillig uit de handel te nemen. Parken, dierentuinen en andere opvangcentra zorgen voor de inbeslagneming van levende soorten, een overeenkomst met FINSHOP regelt de verkoop van in beslag genomen andere soorten. Wat de controle en de follow-up van strafbare feiten betreft, is er samenwerking tot stand gebracht met het parket en de politiediensten. Op het niveau van de consumptieproducten worden de

controlegegevens meegedeeld aan de organisaties die betrokken zijn bij de volksgezondheid (Stichting tegen Kanker, Kom op tegen Kanker, VDAD, ...). Wat de medische expertise betreft, worden contacten en overleg georganiseerd met slachtofferverenigingen, verzekeringsmaatschappijen en ASSURALIA, luchtvaartscholen, enz. Op het niveau van de Belgische burger heeft de FOD een hoofdzakelijk informatieve verantwoordelijkheid. Het grote publiek wordt geïnformeerd en bewustgemaakt via campagnes, webtools en openbare evenementen. In het kader van de inspraak van het publiek bij de besluitvorming op het vlak van het milieu wordt ook verscheidene malen per jaar overleg gepleegd over grote projecten, zoals milieuplannen en -programma's, waarbij ook burgers worden betrokken. Ook de kennis en attitudes van de burgers worden regelmatig gepeild, bijvoorbeeld op het gebied van de klimaatverandering.

5.3. Duurzame overheidsaankopen

Zie het verslag van de werkgroep over dit onderwerp.

Goede praktijken van de FOD Binnenlandse Zaken:

In het algemeen besteden de meeste actoren aandacht aan de kwestie van de duurzaamheid, binnen de beschikbare middelen, met name via de milieupijler. Daarom wordt zelfs bij aankopen van kleine hoeveelheden, zoals kantoorbenodigdheden of fruit, steeds meer prioriteit gegeven aan artikelen die als duurzaam, biologisch, lokaal of seizoensgebonden worden omschreven. Zodra de marktbehoefte is vastgesteld, moeten de kopers een marktonderzoek uitvoeren waarbij rekening wordt gehouden met ecologische, economische en sociale aspecten. Dit onderzoek zal de volgende elementen omvatten: milieuoverwegingen (bv. richtsnoeren voor duurzame aankopen, luchtkwaliteit, biodiversiteit, enz.), sociale overwegingen (bv. naleving van sociale wetgeving, bevordering van kansen voor mannen en vrouwen, enz.) en economische overwegingen (bv. beschikbaarheid van innovatieve duurzame oplossingen, levenscycluskosten van producten en diensten).

Goede praktijken van de FOD Buitenlandse Zaken:

De omzendbrief duurzame ontwikkeling van 16 mei 2014 wordt waar mogelijk toegepast in de meeste overheidsopdrachten (voor werken, leveringen en diensten). De overheidsopdrachten die ter beoordeling aan de cel Overheidsopdrachten (B&B5) worden voorgelegd, worden op dit punt nog strenger gecontroleerd. Sinds

enkele jaren worden bij overheidsopdrachten milieu-criteria ingevoerd (selectie- en gunningscriteria, uitvoeringsvoorwaarden enz.). In het kader van het Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie is een Duurzaamheidshandvest opgesteld, dat op de voet zal worden gevolgd. Doel van dit handvest is de soberheid en duurzaamheid van overheidsopdrachten onder dit Voorzitterschap te benadrukken. De aan de dossierbeheerders ter beschikking gestelde templates van bestekken en voorafgaande akkoordnota's bevatten specifieke punten over duurzame ontwikkeling om de aandacht van de collega's hierop te vestigen. Er zijn ook samenvattingen en verwijzingen naar interessante links in verband met duurzame opdrachten beschikbaar.

Goede praktijk van de FOD Financiën:

Binnen het overheidsopdrachtenteam is een persoon aangesteld die verantwoordelijk is voor duurzaamheid bij overheidsopdrachten. Deze persoon analyseert elke vraag naar behoeften en beoordeelt of er een mogelijkheid is om de opdracht duurzamer te maken. Vervolgens wordt gecontroleerd of aan deze duurzaamheidscriteria wordt voldaan. Voorbeeld: Volgens de technische specificaties van een opdracht voor leveringen moet ten minste 50% van de verpakking gerecycleerd, recycleerbaar of herbruikbaar zijn. Het doel van deze aanvraag is de hoeveelheid afval te verminderen en/of de hoeveelheid niet-recycleerbaar afval te verminderen. Deze vereiste is interessant omdat ze van toepassing is op een groot aantal opdrachten voor leveringen.

Goede praktijken van de FOD Sociale Zekerheid:

Specifieke acties:

- verlenging van schoonmaakcontracten (milieuclausules, sociale clausules, opleidingsverplichtingen) --> grote opdracht met gevolgen voor de looptijd van 4 jaar en voor de begroting (1 miljoen euro)
- aankopen met duurzame doelstellingen: gebarentaal, toegankelijkheidsstudies van de lokalen van de verschillende centra van de DG Handicap?, toegankelijkheidsstudies op virtueel niveau (website) --> groot verschil met andere jaren
- zo vaak mogelijk gebruik maken van raamovereenkomsten.

Goede praktijken van Defensie:

Er werd een instrument ontwikkeld om na te gaan welke aankopen van Defensie duurzaam zijn. Wij bevinden ons momenteel in een fase van bewustmaking van de kopers. In hoeverre Defensie duurzaam inkoopt, zal pas de komende jaren blijken.

5.4. Toestand van het federale wagenpark

Omzendbrief 307 sexies van 21 april 2017 is vastgelegd dat de federale overheidsdiensten jaarlijks een overzichtslijst van hun ganse wagenpark (gekochte en geleasede voertuigen) dienen voor te leggen aan de minister die bevoegd is voor Duurzame Ontwikkeling, evenals aan de inspectie van Financiën, de regeringscommissaris van Begroting of de afgevaardigde van de minister van Begroting. Deze Omzendbrief werd voor de zesde keer toegepast in januari 2023, voor wat de toestand van het wagenpark 2022 betreft.

9 federale overheidsdiensten hebben aan deze verplichting voldaan:

- **POD Maatschappelijke Integratie**
- **FOD Kanselarij**
- **FOD Justitie**

- **FOD Werkgelegenheid**
- **FOD Buitenlandse Zaken**
- **FOD Financiën**
- **FOD Mobiliteit**
- **FOD Sociale Zekerheid**
- **Ministerie van Defensie**

De omzendbrief schrijft ook voor dat overheidsdiensten en bepaalde instellingen van openbaar nut met een wagenpark van ten minste 20 voertuigen de aankoop van nieuwe personenvoertuigen en minibussen voor het jaar 2022 als volgt oriënteren:

- Ten minste 25% van de alle aangekochte of geleasede voertuigen zijn elektrisch, hybride of rijden op CNG EN
- Ten minste 25% van alle aangekochte of geleasede wagens hebben een ecoscore > 75 (hierbij horen ook de elektrische, hybride en CNG-voertuigen).

De federale overheidsdiensten waarop deze verplichting betrekking heeft, zijn:

Staat van het wagen- en minibussenpark van de federale overheidsdiensten met ten minste 20 voertuigen									
	Totaal aantal	Nieuwe aanwinsten in 2022							
		Aantal	Klassieke brandstof		Alternatieve aandrijving		Gemiddelde ecoscore	Ecoscore > 75	
			Aantal	%	Aantal	%		Aantal	%
Binnenlandse Zaken	236	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc	Nc
Mobiliteit	155	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc	Nc
Economie	100	6	0	0	6	100	80	6	100
Justitie	258	20	6	30	14	70	76,95	14	70
Volksgezondheid	71	9	1	11	8	89	71	0	0
Defensie	1324	39	0	0	39	100	79	39	100
Financiën	307	5	2	40	3	60	78	5	100

Uit de gegevens die de ICDO via haar databank heeft ontvangen, blijkt dat twee federale overheidsdiensten in 2022 minstens 20 voertuigen hebben aangekocht: de FOD Justitie en Defensie. Omzendbrief 307sexies is dus op hen van toepassing. Merk wel op dat, van de vijf diensten die hun gegevens aan de ICDO hebben overgemaakt, er vier een bijzondere inspanning hebben geleverd door een aanzienlijk aandeel voertuigen met alternatieve aandrijving aan te kopen.

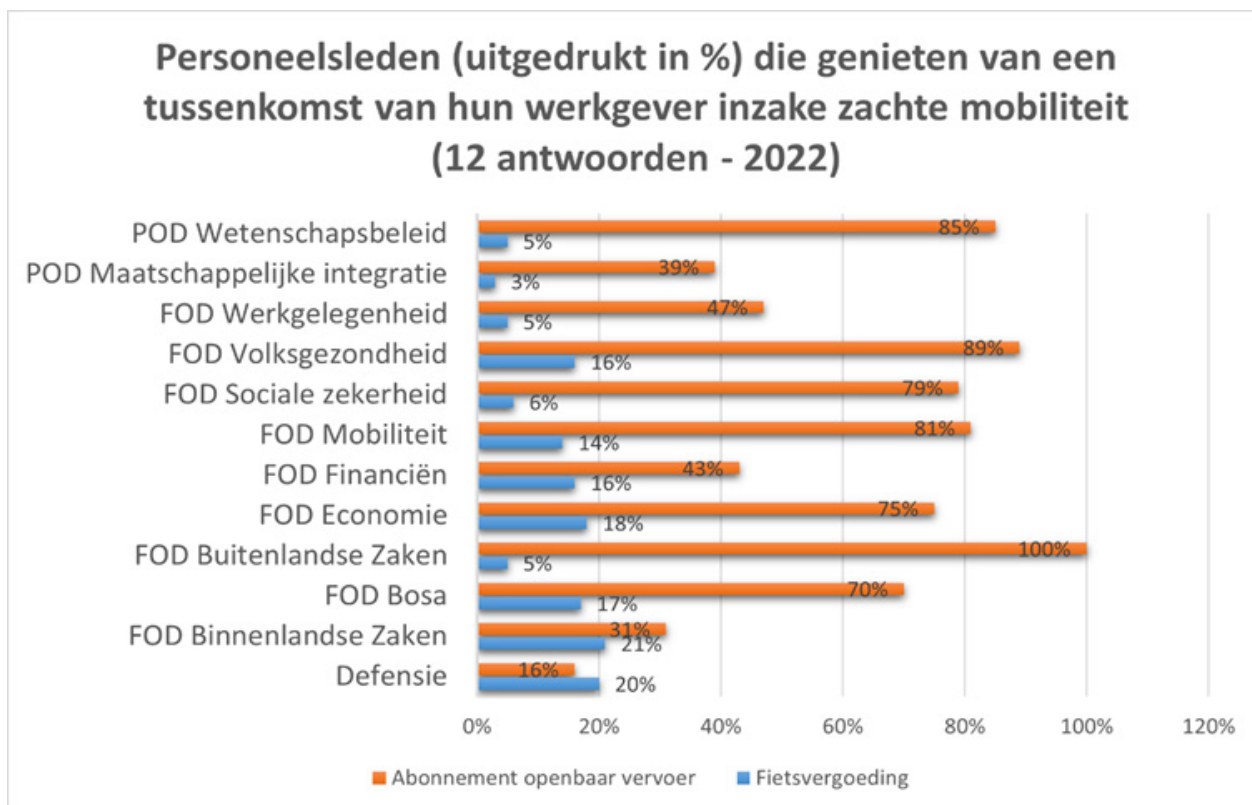
In dezelfde omzendbrief wordt ook bepaald dat diensten met een vloot van personenauto's en minibussen van minder dan 20 voertuigen, in de mate van het mogelijke, elektrische, hybride of CNG-modellen moeten aankopen. Zij worden tevens verzocht bijzondere aandacht te besteden aan de milieucriteria van de gekozen modellen. De betrokken federale overheidsdiensten zijn de FOD's Beleid en Ondersteuning (BOSA), Kanselarij van de eerste minister, Buitenlandse Zaken, Sociale Zekerheid, Werkgelegenheid, alsook de POD's Wetenschapsbeleid en Maatschappelijke Integratie. Vier van de zeven betrokken diensten verstrekten cijfers over nieuwe aankopen: de FOD Sociale Zekerheid kocht in 2022 geen nieuwe wagens. De FOD Werkgelegenheid en de FOD Buitenlandse Zaken kozen grotendeels voor voertuigen met alternatieve brandstoffen, terwijl de FOD Kanselarij alleen voor voertuigen met conventionele brandstoffen koos.

5.5. Duurzame mobiliteit

Wat het beleid inzake duurzame mobiliteit betreft dat door de federale overheidsdiensten wordt gevoerd, hebben 12 van de 14 diensten in 2022 geantwoord op de vragenlijst van de ICDO-database. Alle respondenten voldoen aan hun verplichtingen op dat gebied:

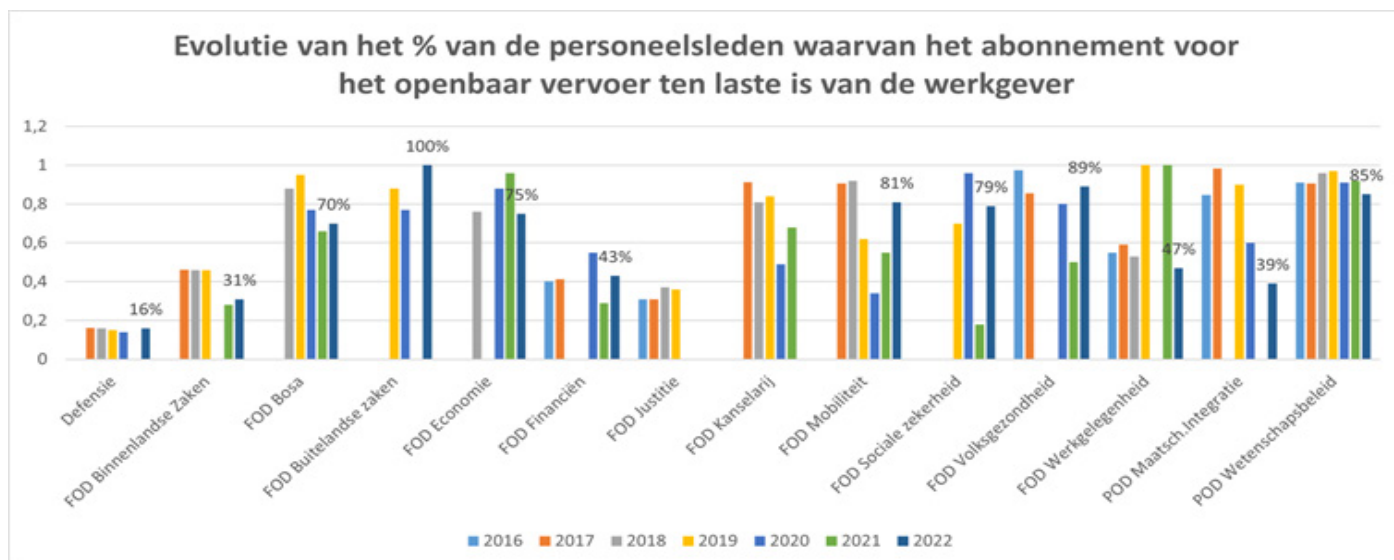
- Deelname aan de federale en gewestelijke diagnostiek woon-werkverkeer;
- Opstellen van een bedrijfsvervoerplan (BVP);
- Tenlasteneming van de abonnementen op het openbaar vervoer;
- En betaling van fietsvergoedingen.

Wat steun voor zachte mobiliteit betreft, nemen alle respondenten de abonnementen op zich voor het openbaar vervoer alsook de vergoedingen voor werknemers die de fiets gebruiken om naar het werk te gaan.

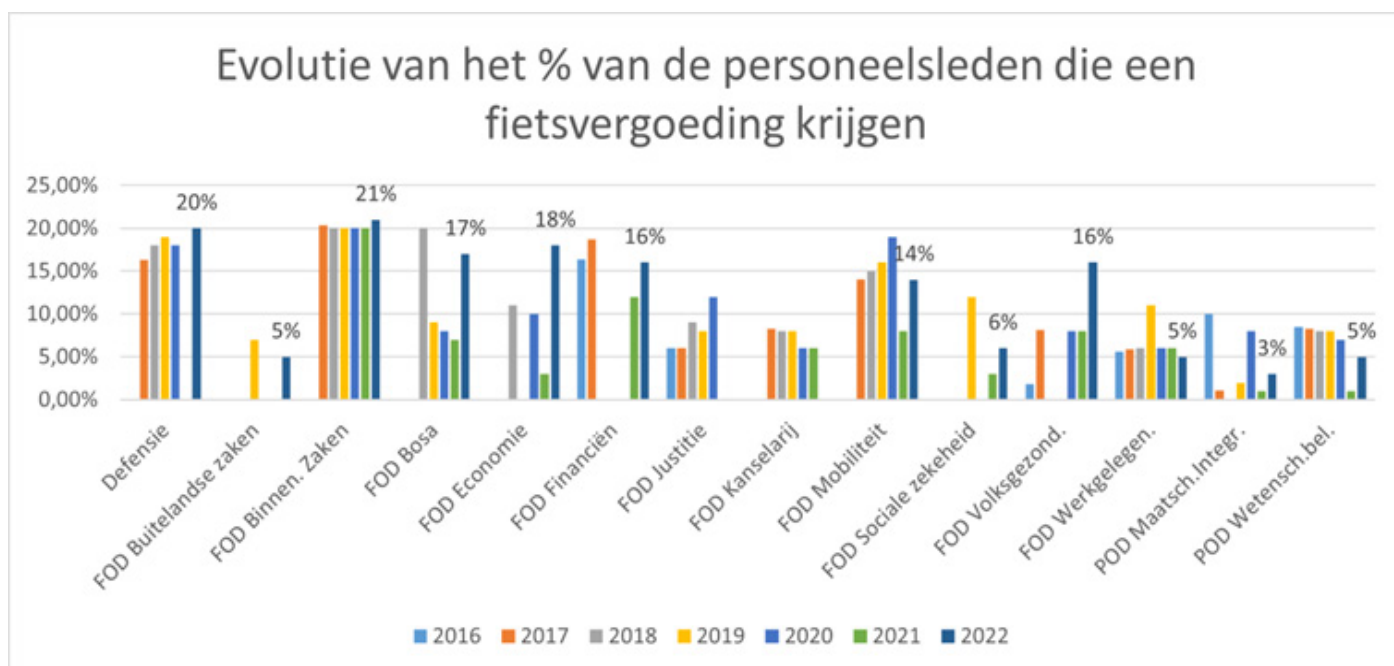
Bron: Database ICDO – februari 2023

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het percentage van personeelsleden van wie het abonnement voor het openbaar vervoer tussen 2016 en 2022 werd terugbetaald.

Bron: Database ICDO – februari 2023

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het percentage van personeelsleden dat tussen 2016 en 2022 een fietsvergoeding heeft ontvangen.

Bron: Database ICDO – februari 2023

Het ontbreken van gegevens, in beide tabellen, betekent dat de dienst geen informatie heeft meegedeeld over het desbetreffende jaar via de databank van de ICDO.

De grote verschillen tussen de gegevens voor 2020-2021 en die van 2022, zowel wat het openbaar vervoer als de fietsvergoedingen betreft, op weg van en naar het werk, worden verklaard door het verplichte telewerk tijdens de coronacrisis.

Wat verplaatsingen binnen België betreft, gaven alle respondenten op drie na aan dat hun overheidsdienst een beleid voert dat voorrang geeft aan reizen met het openbaar vervoer.

Voor verplaatsingen op dienstreis naar het buitenland verklaren 10 van de 11 respondenten dat hun overheidsdienst de voorkeur geeft aan de trein en/of alleen vliegvluchten vanaf een bepaalde afstand toestaat.

Terwijl de FOD Volksgezondheid lange tijd de enige was die zich ertoe verbond een beleid te voeren met CO2-compensatie wat de verplaatsingen betreft, is daar nu de FOD Financiën bijgekomen. De FOD Mobiliteit en de FOD Werkgelegenheid kondigen respectievelijk aan dat momenteel wordt gewerkt aan een bestek of dat een project in ontwerp is.

Goede praktijken van de FOD Justitie:

Waar mogelijk en beschikbaar geven wij de voorkeur aan openbaar vervoer. Het gebruik van het vliegtuig in economy class is toegestaan voor afstanden langer dan 900 km (heen- en terugreis). Voor verplaatsingen naar en van een Belgisch station of luchthaven is het gebruik van het openbaar vervoer verplicht indien de vertrek- en aankomsturen het toelaten.

Goede praktijken van de FOD Sociale Zekerheid:

STOP-beleid: Stappen, trappen, openbaar vervoer, personenwagen (voor facilityvervoer en voor het vervoer van werknemers van en naar het werk). Opmerkingen: Voor de werknemers van onze FOD worden de MIVB-abonnementen vervangen door MIVB-kaarten (er zijn er 445 in omloop voor onze FOD).

Goede praktijken van Defensie:

Diverse initiatieven ter bevordering van zachte mobiliteit:

- Gratis abonnement openbaarvervoer (NMBS, TEC, De Lijn, MIVB) voor verplaatsing woon-werk;
- Deelsysteem wagens (commerciële vtgn) voor dienstverplaatsingen waardoor verplaatsing woon-werk met de wagen niet nodig is zelf indien de dienst het gebruik van een wagen noodzakelijk maakt;
- Indien het aanbod openbaar vervoer onvoldoende is om een aantrekkelijk alternatief voor de wagen te vormen kan onze dienst Ecomobiliteit eigen pendeldiensten organiseren;
- Fietsen wordt aangemoedigd door middel van een fietsvergoeding. Deze is ook combineerbaar met een abonnement op het openbaar vervoer om aldus deze combinatie van duurzame vervoersmodi aan te moedigen;
- Naast reguliere fietsen worden ook andere transportmodi zoals speed pedelec, driewieler, step, skateboard, rollerblades of rolschaatsen goedgekeurd, zolang de belangrijkste drijvende kracht verstrekt wordt door de gebruiker in zittende, liggende of staande houding;
- We investeerden ook in aangepaste infrastructuur voor fietsen. O.m. door plaatsing overdekte fietsstallingen. In de KMS werd zelf een volledig afzonderlijke fietsingang voorzien;
- De scope van trajecten wordt breed beschouwd. Niet alleen het woon-werkverkeer waar de werknemer zijn hoofdaffectatie heeft wordt in rekening genomen, maar de effectieve plaats van het werk. Dit houdt in dat werken in een dichtbij gelegen satellietkantoor ook recht geeft op een fietsvergoeding, wat een extra stimulans kan zijn om hier ook naartoe te fietsen.

5.6. Duurzame voeding

Goede praktijken van de FOD BOSA:

Met traiteurs bekijken om zoveel mogelijk seizoensgebonden producten aan te bieden evenals lokale producten.

Goede praktijken van de FOD Binnenlandse Zaken:

In het algemeen hebben de met de catering belaste diensten bijzondere aandacht voor het begrip DO. De problematiek van overconsumptie, onnodig afval en de duurzaamheid van verpakkingen wordt regelmatig opnieuw geanalyseerd door de diensten. Het probleem van de voedselverspilling wordt voortdurend aangepakt.

Goede praktijken van de POD Wetenschapsbeleid:

Snack- en drankautomaat met een beperkte selectie fairtradeproducten. Fairtradekoffie. Drinkfontein aangesloten op de stadswaterleiding. Eenmaal per week wordt op elke verdieping een mand met biologisch fruit uitgedeeld. Fairtrade-paas- en -sinterklaaschocolade.

Goede praktijken van het restaurant van de FOD Buitenlandse Zaken:

Aanbieden van vegetarische maaltijden - Beperken van het grammage vlees (naar max 120 gram rauw vlees per persoon zoals voorgeschreven voor het behalen van het Good Food Label) - Verwerking van 5 bio-producten in de dagmenu's tegen maart 2023 (in het kader van Good Food Label) - Aanbieden duurzaam gevangen vis (MSC-label) - Dag +1, aanbieden van producten die niet verbruikt werden en niet aangeboden werden om afval en verspilling tegen te gaan.

Binnen ons bedrijfsrestaurant stellen we alles in het werk voor het behalen van het Good Food Label in samenwerking met Brussel Leefmilieu en Bio Wallonië. We hopen het eerste vorkje (label bestaat uit het behalen van max 3 vorkjes) binnen te halen tegen maart 2023.

Goede praktijken van de FOD Economie:

Het stimuleren van duurzaam en seizoensgebonden voedsel en het tegengaan van voedselverspilling behoren tot de doelstellingen van ons milieubeheer. In 2022 organiseerde de Stafdienst P&O tijdens de Gezondheidsweek een interactief webinar met als thema «Gezond eten is een bewuste daad: gezond eten is de sleutel tot ons welzijn». De doelstelling «voeding» valt uiteen in twee delen: ten eerste de uitvoering van een duurzame voedingsaanpak en ten tweede de bestrijding van voedselverspilling. Tot de verschillende acties die zijn uitgevoerd om een hoog niveau van duurzaamheid in de cateringdiensten te waarborgen, behoren: • De invoering van milieu- en duurzaamheidscriteria in het cateringcontract. Minstens 50% van de maaltijden zijn bereid met duurzame voedings-

producten of met producten uit de fairtradehandel; • Het gebruik van verse, seizoensgebonden of regionale producten en een regelmatig aanbod van vegetarische menu's; • Regelmatige controle van deze criteria; • De vervanging van wegwerpbekers door mokken. • Het gebruik van glazen waterflessen tijdens vergaderingen en evenementen. De FOD Economie heeft zich er ook toe verbonden voedselverspilling te beperken, zowel in de kantine als bij evenementen. De ingevoerde maatregelen omvatten: - preventie van voedselverspilling door voorlichting en bewustmaking; - systematisch gebruik van de checklist voor de organisatie van een duurzaam evenement; - toezicht op voedselverspilling door gegevensanalyse en de uitvoering van specifieke maatregelen.

Goede praktijken in het restaurant van de FOD Kanselarij:

Het restaurant zet de duurzame weg voort waarin dat we ons al enkele jaren in investeren. We proberen de menu's zo duurzaam mogelijk te maken met zoveel mogelijk de nadruk te leggen op de seizoensproducten, de afvalverwerking zo goed als mogelijk te beheren met zo min mogelijk verspilling, dit door een zeer efficiënt stockbeheer. De keuken doet sinds dit jaar ook extra moeite bij de afvalverwerking, er wordt nog meer gerecycleerd met extra aandacht op het sorteren op organisch afval. Er wordt ook meer aandacht besteed aan het vegetarisch gerecht. Er is in het restaurant dagelijks de keuze tussen verschillende vegetarische gerechten, waaronder 1 vegetarische dagschotel. Bij het assortiment broodjes is er ook de keuze tussen 2 verschillende vegetarische opties, 1 keuze die wekelijks aangepast wordt en een volledig veganistische optie. We gebruiken hiervoor zo veel mogelijk recepten gevonden bij onze good food partner. Er wordt een jaarlijkse meting gehouden om na te gaan waar we de voedselverspilling nog kunnen beperken.

Goede praktijken bij Defensie:

In het kader van een project om gezonde en aangepaste voeding te verschaffen in de bedrijfsrestaurants (messes) van Defensie werd in 2022 een testcase uitgevoerd in de mess van Rocourt. Het is de bedoeling om op basis van deze testcase dit principe in de komende jaren geleidelijk in te voeren in alle messes.

5.7.

Duurzame evenementen

Goede praktijken van de FOD Buitenlandse Zaken:

Voor de evenementen in het Egmontpaleis kiezen we voor catering-bedrijven die gebruik maken van duurzame, lokaal geproduceerde producten.

Goede praktijken van de FOD Kanselarij:

Bij overheidsopdrachten voor catering worden duurzaamheidscriteria opgenomen. In het bijzonder: - «met vegetarische en glutenvrije alternatieven»; - «gebruik van lokale en seizoensgebonden producten». In overheidsopdrachten voor evenementen worden duurzaamheidscriteria opgenomen, evenals de link naar <https://evenementdurable.belgium.be/nl>: De aanbestedende overheid zorgt er met de hulp van de opdrachtnemer voor dat alle diensten worden verleend met respect voor het milieu en met het oog op duurzame ontwikkeling: - Zo weinig mogelijk negatieve gevolgen voor het milieu; - Positieve sociale en economische gevolgen; - Aandacht voor duurzaamheid in alle stadia en op alle gebieden; - Bewustmaking van dienstverleners en deelnemers van de geleverde inspanningen. Informatiebron: <https://evenementdurable.belgium.be/nl>

Goede praktijken van de FOD Volksgezondheid:

Om ons afval te verminderen en onze milieu-impact te doen dalen, moedigen we bij vergaderingen en evenementen het gebruik van kannen met gefilterd kraantjeswater aan. Wij vergemakkelijken het sorteren door in vergaderzalen met een capaciteit van meer dan 10 personen aparte afvalbakken te plaatsen voor PMD, papier en «rest». Voor onze vergaderzalen in het «conference center» op de eerste verdieping van onze twee gebouwen in Brussel hebben we niet langer thermosflessen in elke zaal, maar hebben we een centraal punt met koffie gecreëerd. Zo verminderen we de koffieverspilling. Wij bieden fairtradethee en -koffie aan. We hebben erop gelet om seizoensgroenten aan te bieden. De fruitsappen moeten Europees zijn. We hebben Belgische suiker in bulk met doseerschepjes in plaats van aparte zakjes, om de afvalberg te verkleinen bij het Eurostationgebouw. En ook in bulk in onze machines in de Galileelaan. We proberen verpakkingen voor eenmalig gebruik te beperken. Duurzaam cateringaanbod voor de evenementen. Er werd een toolbox opgesteld voor evenementen waarvoor een beroep op een externe leverancier moet worden gedaan. Bij het organiseren van externe evenementen houden wij rekening met de bereikbaarheid om het gebruik van het openbaar vervoer te stimuleren, en proberen we in de mate van het mogelijke (sommige zalen werken met hun eigen cateraar) samen te werken met een cateraar die biologische en/of duurzame producten gebruikt.

5.8.

Duurzame human resources

In deze rubriek besteden wij aandacht aan de initiatieven en de acties die door de federale overheidsdiensten worden ondernomen in het kader van het diversiteitsbeleid en het welzijn op het werk.

Goede praktijken van de FOD BOSA:

Diversiteit: Verschillende acties zijn hierrond opgenomen zoals masterclass rond inclusie en e-inclusie, activiteiten om gender op de kaart te zetten.

Goede praktijken van de FOD Mobiliteit:

Diversiteit: Het diversiteitsbeleid binnen onze FOD wordt opgevolgd door de Stafdienst P&O. In 2022 werden volgende acties uitgevoerd: - Diverse communicatie/artikelen via interne media over verschillende diversiteitsthema's - Opvolging van de dossiers voor de aanpassing van de werkplek (handicap) op de FOD maar ook thuis (materiaal ter beschikking gesteld) - Organisatie van integratiesessies over diversiteit met actieve deelname van nieuwe medewerkers - Deelname aan de jobbeurs (REVA-beurs) op het vlak van diversiteit - Ondertekening van de intentieverklaring door het Directiecomité <https://mobiliteit.belgium.be/nl/publications/intentieverklaring-diversiteit-en-inclusie> - Ondertekening door onze Voorzitter van het charter Diversiteit & Inclusie 2022 van het Federaal Netwerk «diversiteit» - Ontwerp van een sharepointpagina diversiteit - Organisatie van een workshop «Naar een meer inclusieve werkplek» - Organisatie van een «Experience Workshop - Een onderdompeling in het dagelijkse leven van mensen met een handicap» - Publieksprijs bij de Inclusion Awards 2022 voor de workshop «Een onderdompeling in het dagelijkse leven van mensen met een handicap».

Welzijn: In 2022 werden binnen onze FOD de volgende activiteiten georganiseerd: • Diverse mededelingen in het kader van Blue Monday, Complimentendag, de Please Stand up and Move-campagne, de «Ik voel me goed op het werk»-campagne, sensibilisering van de hiërarchische lijn met betrekking tot stresssignalen • Oprichting en coördinatie van het netwerk van vertrouwenspersonen, contactpersonen voor «Slim zitten», de groep welzijn • Promotie van beschikbare opleidingen rond het thema welzijn en stressbeheer (welzijnspagina op het leerplatform) • Integratie van een welzijnsmodule in het A3/A4-leertraject, waarin het thema ongewenst gedrag is opgenomen • Integratie van een welzijnsmodule in het integratietraject voor nieuwe medewerkers, waarin het thema ongewenst gedrag is opgenomen • Organisatie van verschillende activiteiten/evenementen/workshops: webinar over ongewenst gedrag van derden en melding van deze feiten in het register van feiten van derden, we-

kelijkse bemiddelingsessies in het FR, My Energy-traject, intervisie over welzijn, workshop over agressiviteit van klanten, workshop «naar meer veerkracht», Safety Day's (slaapwebinar en workshop val- en glijpartijen), workshop «hoe beheer je je carrière binnen de SD M&T», Tai Ji- en close combatworkshop voor inspecteurs, City Atrium-ontdekkingsrally. • Creatie van verschillende intranetpagina's om informatie te verzamelen over de volgende onderwerpen: te volgen procedures in geval van ongewenst gedrag door derden, omgaan met stress en burn-out, ergonomie, re-integratie van langdurig afwezige werknemers, zwangere vrouwen en bescherming van het moederschap, het recht op deconnectie • Presentatie van de resultaten en ontwikkeling van het actieplan naar aanleiding van de analyse van de psychosociale risico's (welzijnsenquête).

Goede praktijken van de FOD Buitenlandse Zaken:

Diversiteit: Ondertekening van het nieuwe federale charter «Diversiteit en Inclusie» (ondertekend door de voorzitter van het Directiecomité van onze FOD in oktober 2022). Het HR-beleid van de FOD is gericht op gender en handicap: > Gender: follow-up van het actieplan «Gender: gelijkheid van vrouwen en mannen (2020)»: de belangrijkste doelstelling van dit actieplan was het organiseren van een enquête onder vrouwelijke collega's om na te gaan welke belemmeringen sommige collega's voelen in hun loopbaanontwikkeling. De conclusies van deze enquête hebben geleid tot verschillende acties in 2021 en 2022: 1) het opzetten van een mentorprogramma (30 tandems voor het jaar 2021-2022). Eind 2022 werd een nieuwe oproep voor kandidaten gelanceerd om deel te nemen aan een nieuw parcours in 2023. 2) de organisatie van opleidingen om het bewustzijn van gendervooroordelen en -stereotypen te vergroten (12 sessies in 2021/22 met +/- 350 deelnemers in Brussel. Een nieuwe reeks opleidingen is gepland voor december 2022/januari 2023 voor het personeel van het postnetwerk. 3) Er werd een genderpagina gecreëerd op diplomonet, los van de diversiteitspagina, met een Dashboard met voortdurend bijgewerkte gendercijfers in de FOD. Gendergegevens worden vóór en na elke promotie- en diplomatieke bewegingsronde aan het Directiecomité verstrekt. 4) Er werd een e-mailadres gecreëerd en ter beschikking van het personeel gesteld: gender@diplomonet.fed.be voor vragen of suggesties. 5) Het directiecomité werd bewust gemaakt van het gebrek aan evenwicht tussen mannen en vrouwen in de buitenlandse carrière. 6) Er werden sessies over gender gepland tijdens verschillende evenementen: contactdagen, waaronder diplomatieke dagen, summer school, enz. . 7) Er wordt bijzondere aandacht besteed aan aanwervingen, promoties voor alle personeelsleden en de detachering van personeelsleden op post. Op het gebied van aanwerving heeft de bevoegde dienst een handleiding voor juryleden gepubliceerd over onbewuste vooroordelen (alle gendercriteria samen) die tot discrimi-

minatie tijdens aanwervingsprocedures kunnen leiden > Handicap: er is nagedacht over een betere integratie van gehandicapten in de FOD + de aanwervingshandleiding voor de jury's, waarin alle diversiteitscriteria aan bod komen.

Welzijn: Het globaal preventieplan (GPP) «welzijn» (5 jaar) werd opgesteld en aangenomen door het directiecomité in oktober 2022 na vakbondsraadpleging. Het daaruit voortvloeiende Jaarplan 2023 werd eind december aangenomen. In deze plannen wordt de nadruk gelegd op acties met betrekking tot veiligheid, gezondheid en psychosociale aspecten. Er worden ook parallelle acties ter ondersteuning van het welzijn van het personeel nagestreefd en/of uitgevoerd («sociale» acties).

Goede praktijken van de FOD Economie:

Diversiteit: Aanpassing van werkstations voor personen met een handicap • Aankoop van ondertitelingslicenties voor digitale vergaderingen voor doven en slechthorenden • Deelname aan het federale diversiteitsnetwerk • Communicatieactie rond de LGBTQ+-rechtendag • Opleiding over «integratie van diversiteit en inclusie in HR-processen» • Deelname aan het federale gehandicaptenplan.

Welzijn: Individuele begeleiding van werknemers die moeilijkheden ondervinden bij hun terugkeer op de werkplek • Opzetten van een hulplijn voor werknemers die moeilijkheden ondervinden tijdens een gezondheids crisis of bij hun terugkeer op de werkplek • Individuele opvolging voor alle werknemers met een langdurige ziekte • Re-integratie van meer dan 30 werknemers in de loop van het jaar • Organisatie van een «gezondheidsweek» • Organisatie van een evenement rond het thema welzijn • Opleiding om managers te helpen burn out in teams op te sporen en tips te geven om werknemers te helpen • Opvolging van de verzuimcijfers • Opvolging van de aanvragen om werkplekken aan te passen naar een welzijnsplatform met de actoren van het welzijn • Updaten van het intranet over welzijn om de welzijnsactoren en hun rollen beter te definiëren • Opstellen en goedkeuren van een actieplan naar aanleiding van de globale psychosociale enquête • Opstellen en goedkeuren van een actieplan naar aanleiding van de specifieke psychosociale enquête • Sensibiliseringsactie rond het register van feiten van derden • Implementatie van een nieuwe eerstehulpprocedure naar aanleiding van de terugkeer naar de werkplek en de toename van het telewerken • Preventief bezoek van de gebouwen met de preventieadviseurs, arbeidsgeneesheer • Instandhouding van het platform voor welzijn op het werk dat de actoren van het welzijn op het werk samenbrengt • Opstellen van een brochure voor werknemers die meer dan 4 weken afwezig zijn.

Goede praktijken van de POD Maatschappelijke Integratie:

Diversiteit: Organisatie van een interculturele wandeling in oktober (stands over de keuken, folklore en cultuur van

de landen waaruit de collega's afkomstig zijn).

Goede praktijk van de FOD Financiën:

Diversiteit: We hebben een project gelanceerd voor «een meer inclusief HR-beleid binnen de FOD Financiën». Dat betekent de creatie van een nieuw intern en HR-beleid inzake diversiteit en inclusie. Wij stellen voor een aan onze organisatie aangepast beleid te maken door de specifieke behoeften van de FOD te analyseren via een enquête en focusgroepen, en een meerjarenactieplan voor te stellen om aan de vastgestelde behoeften tegemoet te komen. Wij zullen werken rond vijf thema's: leeftijd, gender, sociale uitsluiting, handicap en multiculturaliteit.

Welzijn: We analyseerden de specifieke behoeften van de FOD Financiën via enquêtes, focusgroepen en werkgroepen. Wij hebben in november 2022 op het niveau van het Directiecomité een meerjarenactieplan gevalideerd. De uitvoering van dit plan begint in 2023 met bewustmaking-sacties.

Goede praktijken van de FOD Justitie:

Diversiteit: In het algemeen besteedt ons departement aandacht aan diversiteit, hetzij door dit aspect te integreren in verschillende opleidingen voor het personeel, door een specifiek onthaal voor werknemers met een handicap, door de opvolging van aanvragen voor aanpassing van werkplekken, door deelname aan de federale netwerk, enz.. In 2022 o.a. communicatiecampagne i.v.m. voornaamwoorden in de e-mailhandtekening. (Creëert openheid en inclusie voor non-binaire en transpersonen. Door zelf je voornaamwoorden proactief te vermelden, maak je duidelijk dat iedereen zichzelf kan zijn.). De initiatieven rond diversiteit en inclusie die bepaald zijn voor 2022 zijn opgesteld aan de hand van de resultaten van de inclusiescan die binnen EPI is afgenomen in 2021 in samenwerking met KLIQ vzw. Deze resultaten lieten zien hoe inclusief onze organisatie binnen EPI op dit moment is op vlak van gender, seksuele diversiteit en genderdiversiteit. Op 17/05/2022 werd door het team Well-being een rondetafelgesprek LGBTQI+ georganiseerd. Tijdens dit gesprek werden de lopende en komende LGBTQI+ initiatieven besproken alsook de noden rond LGBTQI+ en werden de bedenkingen rond diversiteit en inclusie gedeeld.

Goede praktijken van de FOD Volksgezondheid:

Diversiteit: 1. Actieplan 2022 (diversiteit en inclusie) 2. Werkplekaanpassingen voor medewerkers met een beperking tijdens de verhuizing 3. Inrichting werkplek telewerken (BOSA-budget) voor medewerkers die voldeden aan de voorwaarden 4. Project BOSA 2022: - Opleiding in inclusief schrijven voor communicatiemedewerkers - Opleiding in 'neutrale' gesprekken voor HR-medewerkers 5. Aanpassing werkplekken op aanvraag 6. Deelname aan het federale netwerk

Welzijn: 1. Op het niveau van Healthy leadership kun-

nen we de acties van het WaW-lab noemen. Een ander voorbeeld is de enquête over de risico's van beeldschermwerk (gelanceerd in november 2021, actieplan in uitvoering). Over telewerk, de update van de telewerkbrochure met ergonomisch advies en webinars over het evenwicht tussen werk en privé. 2. Regelmatig redactioneel werk gedurende het hele jaar op het intranet over welzijn en de situatie inzake Covid (slaap, stress, veerkracht, enz.), allemaal te vinden onder het tabblad Covid. 3. Opstellen van fiches om het personeel te helpen - tabblad Covid. 4. Samenwerken met BOSA aan de regelmatige opstelling van de informatie «terugkeer naar het werk» - 19 versies, waaronder een hoofdstuk over welzijn en psychosociale risico's. 5. Nieuw programma voor het onthaal van nieuwe medewerkers - opleidingsprogramma, de 4 nuances van de gezondheid voor onze nieuwe technische experts.

Goede praktijken van de FOD Sociale Zekerheid:

Welzijn: creatie van de cel «Welzijn» bij de dienst HR: aanstelling van een coördinator, herlanceren van het welzijnsnetwerk, opstellen actieplan, enz - enquête welzijn bij alle personeelsleden - werkgroep deconnectie: opstart van de werkgroep om een beleid rond deconnectie uit te werken - workshops My Energy, stressbeheer, teamcohesie, feedback, waarden en talenten, webinar “Echtheid is het nieuwe cool”, relaxatie onder begeleiding van de harp, meditatiesessies, workshops rond wendbaarheid, workshops voor toekomstige gepensioneerden, enz..

Goede praktijken van Defensie:

Diversiteit: In 2022 vonden er 75 voorstellingen plaats van het diversiteitstheater. Bovendien werd een nieuw contract afgesloten voor 2023 met specifieke aandacht voor gender. - 2 projecten in kader van defensie als sociale lift. Project NEET: In samenwerking met lokale partners werden in 2022 over heel het land infomomenten voor de doelgroep georganiseerd. De eerste rekruteringen die hieruit voortvloeiden vonden intussen plaats. Pro-

ject REBOOT: Samenwerkingsakkoorden met industriële partners werden in juni 2022 ondertekend. Daarna werd ingezet op de concretisering van deze samenwerking doormiddel van samenwerkingsakkoorden. De eerste activiteit in dit kader zal plaatsvinden tijdens het autosalon (JAN 2023) - Er werd een nieuw waardekader ontwikkeld voor het al het personeel van defensie. In dit kader wordt o.m veel belang gehecht aan de waarde 'respect'. - Een werkgroep werd opgericht met als doel het diversiteitsbeleid te laten evolueren naar een inclusiebeleid. In 2023 zal het beleid worden uitgewerkt en een globaal actieplan inclusie opgesteld worden.

Welzijn: In het kader van de NEW WAY OF WORKING (NWOW) heeft Defensie het BE WELL-programma ingevoerd. Dit programma heeft als doel het welzijn van de medewerkers te verbeteren. Dit programma bevat financiële voordelen en nieuwe individuele uitrusting, evenals praktijken gericht op het welzijn van de werknemers, onder de noemer FEEL GOOD & WORK WELL. Deze praktijken en instrumenten zijn ontwikkeld door DG HR, in samenwerking met DG H&WB, met als doel het welzijn van de werknemers te verbeteren, omdat een tevreden werknemer een gemotiveerde en efficiënte werknemer is. Sinds 2022 kunnen alle stafdepartementen die dat wensen deelnemen. Het doel is om tegen eind 2023 deze praktijken structureel te verankeren, wat betekent dat er voldoende capaciteit (personeel) moet zijn om dit op lange termijn uit te voeren. In de loop van het eerste trimester van 2023 zullen deze praktijken ook uitgerold worden naar de eenheden. Deelname blijft steeds op vrijwillige basis.

6

LIJST MET AFKORTINGEN

BVP	Bedrijfsvervoerplan
CAF	Zelfevaluatiekader voor Overheidsdiensten (Common Assessment Framework)
DO	Duurzame Ontwikkeling
DOD	Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen
EFQM	European Foundation for Quality Management
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme
FAGG	Federale Agentschap voor Geneesmiddelen en gezondheidsproducten
FEAD	Fonds voor Europese Hulp aan de meest behoeftigen
FIDO	Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling
FOD	Federale Overheidsdienst
FPB	Federaal Planbureau
FPDO	Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling
FRDO	Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling
ICDO	Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling
IGVM	Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
IMC	Interministeriële Conferentie
IMCDO	Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling
KB	Koninklijk Besluit
KMO	Kleine en Middelgrote Ondernemingen
LTV	Langetermijnvisie inzake Duurzame Ontwikkeling
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Investeren

MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NAP	Nationaal Actieplan
NBA	National Baseline Assessment
NEKP	Nationaal Energie- en Klimaatplan
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
NVR	National Voluntary Review
OCMW	Openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
POD	Programmatorische Overheidsdienst
RIA	Regelgevingsimpactanalyse
SDG	Sustainable Development Goals
SPW	Service Public de Wallonie
TFDO	TaskForce Duurzame Ontwikkeling
UNGP	United Nations Guiding Principles
WG	Werkgroep
ZEMV	Zelfevaluatiekader Maatschappelijke Verantwoordelijkheid

Interdepartementale Commissie
voor Duurzame Ontwikkeling

ICDO-ACTIVITEITENVERSLAG 2022

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :
Dieter Vander Beke,

Voorzitter van de Interdepartementale Commissie
Duurzame Ontwikkeling (ICDO)

PUBLICATIE
APRIL 2023

Het secretariaat van de ICDO wordt verzorgd
door het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling
(FIDO),

Hertogstraat 4, 1000 Brussel
Tél. : 02/501.04.62
